

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ISSN 0130 1624

ბიბლიოთეკა

სკრიპტი

№ 4 1983 წ.

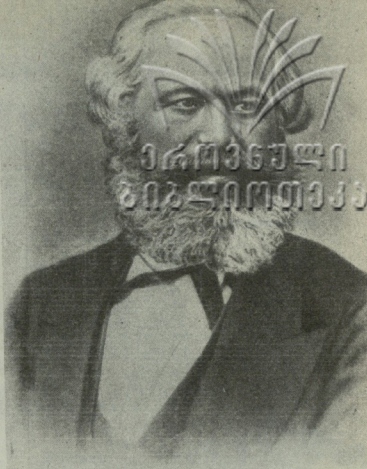
მიგვიძღვის შენი მტკიცე მარჯვენა
და შენი ღრუბა, სხივების მფენი.
ჩვენი სიცოცხლის წარუგებარებელი
მარად ტოცხალო, შეგმატო ღმერთო.

ალექსანდრა ავაშალი

თბილისი, 1983 წლის 5 აპრილი.
ვლადიმერ ილიას კა ლენინის
კეზლის საზეიმო გახსნა

უკავედაელი

იკონიკელი
ბიკლითქა

● იდეა 1857 წლის 16 აგვისტო, ღამის ორი საათია, კარლ მარქსმა დაამთავრა „კობიტალს“ პირველი ტომის უკანასკნელი თავისანი კორექტურის კითხვა.

ამ შრომის მარქსმა თითქმის მთელი ცხოვრება მოაწოდებდა. იგი ფირდობს ენჯელს სწორად:

„დავამთავრე წიგნის უკანასკნელი (49) თავისანი კორექტურა...“

ამბობდა, ეს ტომი მზად არის: მხოლოდ შენ გიძლიძი იმას, რომ ეს შესასწავლებელი ამოჩინდა! შენ რომ ასე არ გავაყრიხარ თავი ჩემთვის, მე ვერავითარ შემთხვევაში ვერ შევქმნილი და საეზარტო სამუშაოს ჩატარებდა — სამი ტომისათვის. მაღლობის გრძობით ვაწმსკველი ვადაგებევი!

15 გირგანება სტერლინგი მივაღე, გულთალი მაღლობდა.

სალამი, ჩემი ძვირფასო, ერთგული მეგობარია! შენი კარლ მარქსია.“

მსოფლიოში არ არის წიგნი, რომელიც ასეთ უხვ ფაქტობრივ მასალას შეიცავდეს. მარქსმა კორექტურა ტომში იმთავითვე დაახლოებით 800 წყაყისა — წიგნების, ბროშურების, საყურადღებო და საეზარტო სტატეგებს, თეოციკალურ და სხვა პუბლიკაციებს, კარგად თქვა „უკავედაელი“ ცნობილმა რევოლუციონერებმა ვერა ზასულოვამ: „მარქსის მიერ წარმოების კაპიტალისტური წესის მოძრაობის კანონების ამოჩენა თავისებურად ისეთივე გარუდგელი მეცნიერული ფაქტია, როგორც კონკურენცია და ნიუტონის მიერ ციურთი სწეულების მოძრაობის კანონის ამოჩენა.“

1872 წლის აპრილი რუსეთში პირველად გამოვიდა „უკავედაელი“ პირველი ტომი. ამ გამოცემის ერთი გვიგზმართი ექსპონირებულია ი. ი. ლენინის ცენტრალური მუზეუმის თბილისის ფილიალში.

საყურადღებოა, როგორ გამოვიხარება ამ წიგნის გამოცემას მეფის ცენტრონი სტრატეგია. იგი უფროა: „დაბეჭდილი შეიძლება ითქვას, რომ მის ციკლში წიკითხავენ რუსეთში, ხოლო უფრო ციკალი თუ ვაიკებენ.“ ცენზორი სასტიკად შექცა. ამ უკუდავმა ნაშრომმა რუსეთში მაშინვე ცხიველი ინტერესი გამოიწვია. მარქსის ყოვლისმძლავრ მოძღვრება სწრაფად დაეუფლა ადამიანთა გონებასა და გულს.

1848 წელს მარქსმა და ენგელსმა გამოიქვეყნეს „კომუნისტური პარტიის მანიფესტი“. ამ წიგნს უდიდეს მუშაობას მისცა ენგელსმა ილიას დე ლუნინმა: „ეს პატარა წიგნავი მიღვრ ტომებს უფროს: დღემდე მისი სულსაყვედრით ციცილობს და მოძრაობს ცივილიზებული მსოფლიოს მთელი ორბანებულო და მებრძოლი პროლეტარიატი.“

1897 წელს ქართულად პირველად ითარგმნა ამ ნაშრომების ნაწილები და „ყველაში“ დაიბეჭდა; 1905 წელს კი „კომუნისტური პარტიის მანიფესტის“ სრული ქართული თარგმანი გამოქვეყნდა.

ყველა მარქსის და ფირდობის ქართლის საკულა მთავარი ნაშრომი დღეს ენათლენაზე თარგმნილი და გამოცემულია.

მარქსის „უკავედალი“ და მის სხვა შრომებზე რევოლუციონერთა მთელი პლანდა აღიზარდა. ცნობილი კინორეჟისორი მიხე-

ილ ჭიაურელი 1939 წელს „მნათობში“ დაბეჭდილ წერილში იგონებს:

„ეს ამბავი ბაბუემის ციხეში მოხდა, — ვაიხსენა ამანანდა სტალინმა, — მოიყვანეს დაბატობრებული ჯოხაძე, ახალგაზრდა ბოლშევიკი, ჭმუხი, მავარი ბიკი. ჯოხაძემ მთხვა გამეცნო მისთვის ქართულ ენაზე „კომუნისტური პარტიის მანიფესტი“. ერთმანეთთან შეხვედრა ჩვენ არ შეუძლებელია, მაგრამ, რადგან ჩვენი კამერები მუზილად მღვდარობდნენ, მე ჩემს კამერაში „მანიფესტს“ ხმამაღლა ვკითხულობდი და მუზილად კამერაში მოსმენა შეუძლებელია.“

ერთხელ, როგორღაც, ჩემი „ლექციების“ დროს, დერეფნიდან ფეხის ხმა გავიგონე. ლექცია შემწყვიტე. უკეც მემსინა: — რად გაჩნდი? — ლექციის გაგრძელება მთხვად გუშავი ვარისკაცი.“

და იქვე: „...თბილისში ცხოვრობდა ერთი საკმაოდ ცნობილი „ხალხისანი“ ბუკინისტი, მე სემინარიაში ესწავლები. ჩვენ მარქსისტული წრე გექინდა. ხსენებულ ბუკინისტს როგორღაც ხელში ჩაუვარდა მარქსის „უკავედალი“ პირველი გამოცემის ეგზემპლარი. მან გაითვალისწინა „მოთხვებულმა“ ამ წიგნზე და ვადაწყვიტა წიგნის გაქორავება. ფასი მეტად დიდი იყო — ეკვირად 15 მანეთი. ჩვენმა წრემ პირდაპირ უზალთუბნობით მოაგროვა ფული. მხელი იყო ჩვენი დარბიბი ბოუკინებდა ასეთი თანხის ვადაძებდა და ოლთოთიეული ვიყავით ამ „ხალხისნის“, „განმანათლებლის“ საქმიანობით.“

სული ვივლენ სანატრული ტომი და სამი დილით დავაგვიანეთ უკან დაბრუნება. ბუკინისტი დაბეჭდებით ქარა მოგვინება. ჩვეც ვადაუხვადეთ. უნდა ვენახა მისი ოლთოთიე და ვაბორბობება, როცა ვაინახა, რომ ჩვენ „უკავედალი“ ექსპორტირება მოვახდინეთ: წინ ვადაუქმალეთ „უკავედალი“ ხელნაწერი ტომი, და დღემე ჩვენს მიერ უკანასკნელ სტრეიონამდე ვადაქერილი...“

კარლ მარქსი ყოველივის დიდად იყო დაინტერესებული რუსეთში რევოლუციური მოძრაობის საკითხით. მის დროს სწავლობდა იქ მომხდარ მოვლენებს, ურთიერთობა ჰქონდა რუს რევოლუციონერ ბოლშევიკებთან. პრაქტიკულ რჩევებს აძლევდა მათ. ორიღაცა მარქსს 50 წელი შეუსრულდა, დაიწყო რუსული ენის შესწავლა. რათა ორიგინალში წაეკითხა. ნ. ფლეროვის წიგნი „მუშათა კლასის მდგომარეობის შესახებ“, ნახევარი წელიწადი მარქსს იძენდა და დეულო რუსულ ენას, რომ დღენაში კითხულობდა პუშკინის, სალტიკოვ-შჩედრინის, ჩერნიშევსკის, დობროლიუბოვს...“

ფირდობის ენგელსი უარსებდა თაქმდაბალი და მოკანალებული იყო კარლ მარქსისადმი, იგი ყოველივის მოწყობით ხიდადა თაქს მუშაობის ნათელი სიხვის წინაშე და წერდა: „...უდიდესი ნაწილი ძირითადი ნეომოდერნული აზრებისა, ვანსალთობითი ისტორიის და ეკონომიკის დარგებში, და მათი საბოლოო მკვეთრი ფორმულირება, მხოლოდ და მხოლოდ მარქსს ეკუთვნის...“

ეს, რაც მე შევიტანე, მარქსს ადვილად შევძლი შევესს უჩემოღაც, გარდა, შემიძლება ორი-სამი სპეციკალური განყოფილე-

ბისა. ხოლო იმას, რაც მარქსმა ვაყავთ, მე ვერასოდეს ვერ ვაყავთებოდი. მარქსი უფრო მაღლა იდგა, ხელდავდა უფრო შორის, სტერეტად აყვლი ჩვენი უფრო სწრაფად. მარქსი იყო გენიოსი, ჩვენ, უკეთეს შემთხვევაში, ტალანტები ვიყავით უძიმოდ ჩვენი თორიან სრულად არ იქნებოდეს ახლა ის, რაც არის. ამბობენ ის სამართლიანად იწოდება მისი საბელით...“

70 წლის შესრულებასთან დაკავშირებით მილოცევიბი რომ მისილიდა, ენგელსი მეგობრებს სწერდა: „მინდა რაც შეიძლება მაღლ დავაწირო თავი ყოველივე ამას, სრულადაც არა ვარ სადესასწაულოდ ვანწყობილი. ესეც რომ არ იქნეს, მე ხომ მეტწილად მხოლოდ მარქსის დიდებას მომავწერებ.“

სანებრეგლსა კარლ მარქსის პასუხები თავისი ქალბატონის უფინისა და ლუთარს შეიკითხებულე. აი, უზოგებითა მათგანი:

- თქვენი საყვარელი პოეტები?
- შექსპირი, გოეთე.
- საყვარელი პროზაიკოსი?
- დილერი.
- ნაყოლიანება, რომელიც თქვენში ყველაზე დიდ ზიზღს იწვევს?
- შლოცენლობა.
- თქვენი საყვარელი გამოთქმა?
- ყოველივე ადამიანური ჩემთვის უცხორ არ არის.

— ორისება, რომელსაც ყველაზე მეტად ფესებთ დამაინებში?

— უბრალოება...“

ეს დიდი მოზარბუნე და დიდი რევოლუციონერი თვითონ იყო უბრალოების განსახიერება!

განისძი დღეს დიდებულ სიყვებეში. „გონიერება გამიბრძლება ახალი საზოგადოება, ყველაზე სამართლიანი და ყველაზე პუბლიკური საზოგადოება ისტორიაში.“ მასზე ოცენებდნენ, მისთვის იბრძოდნენ და მისგან მიმავალ გზებს სახავენდნენ მარქსის-ლენინიზმის დიდი ფუქციმდებელი, რომელთა ნათელ სიხვისათა საუთუნოდ შეინახავს კაციობისათა!

ფილიპე მახარაძე,

3. ი. ლენინის ცანხალარაი რუსეთის თბილისის ფილიალის ოლიგარქი.

საქართველოს
პარლამენტი
3 აგვისტო 2013
განცხადებულია

ქართველი ზინკლირთიკა

საკაპუირო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია

პარტიის პოლიტიკას მისების ცოცხალ შემოქმედებას რომ უკავშირებენ, ამით პირველადი პარტორგანიზაციები ცხოვრების მუშაულობა მოქმედებენ. რამდენად მებრძოლურად და ინიციატივითა და მუშაობენ ისინი, რა გზებით და საშუალებებით უნდა ამაღლონ სკკპ ძირეული რგოლების საქმიანობა თანამედროვე მოთხოვნების დონემდე, რა უნდა იღონონ იმისათვის, რომ თითოეული პირველადი პარტორგანიზაცია მტკიცედ აზორციელებდეს პარტიულ ხაზს თავის კოლექტივში?

ეს საკითხები იდგა 7 აპრილს თბილისში გახსნილ სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის ყურადღების ცენტრში, რომლის თემაა „პირველადი პარტორგანიზაციების როლის ამაღლება მშრომელთა საზოგადოებრივი და საწარმოო აქტიურობის განვითარებაში, დისციპლინის განმტკიცებაში, მუშაობის სტილის სრულყოფაში“. კონფერენციაში მონაწილეობდნენ პირველადი პარტიული ორგანიზაციების მდივნები, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, მოკავშირე რესპუბლიკების კომპარტიათა ცენტრალური კომიტეტების პარტიის სამხარეო, საოლქო, საქალაქო და რაიონული კომიტეტების, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების მუშაკები, მეცნიერი საზოგადოებათმცოდნეები, საბჭოთა არმიის პოლიტიკური მუშაკები.

კონფერენცია შესავალი სიტყვით გახსნა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკურის წევრების კანდიდატმა, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ე. ა. შვეარდნაძემ.

მოხსენება „მშრომელთა აქტიურობის განვითარება, დისციპლინის განმტკიცება, მუშაობის სტილის სრულყოფა პირველადი პარტიულ ორგანიზაციათა აქტიურობის ამოცანებია“ გააკეთა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა ი. ვ. კაპიტონოვმა.

პირველ პლენარულ სხდომაზე გამოვიდნენ: საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მეორე მდივანი გ. ვ. კოლბინი — საქართველოს პარტიული ორგანიზაციების საქმიანობა დისციპლინის განმტკიცების, მუშაობის სტილის სრულყოფისათვის, სკკპ ლენინგრადის საოლქო კომიტეტის მეორე მდივანი ვ. ი. ნილირევი — კომპლექსური, ეკონომიკური და სოციალური განვითარების გეგმების განხორციელებაში კომუნისტთა ავანგარდული როლის ამაღლებისათვის ლენინგრადის პარტიული ორგანიზაციის მუშაობის პრაქტიკის შესახებ, სკკპ მოსკოვის საქალაქო კომიტეტის ორგანიზაციულ-პარტიული მუშაობის განვითარების გამგე ი. ბ. ბუგაევი — მოსკოვის პირველადი პარტიული ორგანიზაციების მუშაობის საზოგადოებრივი წარმოების ეფექტიანობის ამაღლებისათვის ბრძოლაში მშრომთა კოლექტივების შემოქმედებითი ინიციატივის განვითარებისათვის და მრავალი სხვა ამხანაგი.

ბოლო პლენარულ სხდომაზე მოისმინეს სექციების ხელმძღვანელთა ინფორმაციები.

საბოლოო სიტყვა წარმოთქვა ამხანაგმა ი. ვ. კაპიტონოვმა. კონფერენციის დახურვისას სიტყვა წარმოთქვა ამხანაგმა ე. ა. შვეარდნაძემ.

პრილებარბო ვვლა ქაწინია, შვერდილი

დროშა

№4 (556) აპრილი, 1983

ფურცალი გამომდის 1025 წლიდან

ქრემლში მდებარე საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიბრატორი. სახელობრივი შერჩეული

მთავარი რედაქტორი
სუბა ბერულავა

საპარტიოლოს კა ცა-ის პაპოცევალოსა

© „დროშა“, 1983 წ.

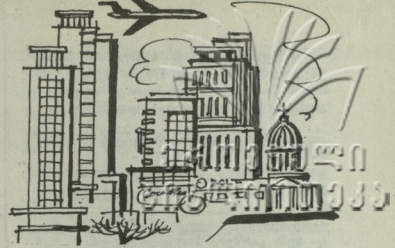
სარედაქციო კოლეგია:

ბულნარა ბაბახბე (მ/გ მდივანი), ნათელა პი-
როგოზიანი, თანაგო გომოლამი (მოხარო
რედაქტორის მოადგილე), ოთარ დემეტრაშვილი,
სამრო ლხარციშიძე, ოთარ თუშიანი, ღინარა
ნოშია (მხატვარ-რედაქტორი), ლერი სულაბა-
კიძე, ილია ბაბახუა, ნუზარ ზოფსაძე, უსა
ჯაფარიძე.

ჟურნალი

გამზადნა ჩალი,

ნიკოლოზ ოსტროვსკის საბავშვო
პემისი, ლავრაბაი

შორი გზა მელისი გამოფრთხა ძილი.
უკვე ვაშვადე მგვარის ჩემოდანს.
კანადისკენ მივფრინავ დილით
და ფიქრით კიევს დავსკერ ზემოდან.

სად არ მავფრენდო ოცნების ქარი
იმ სანეტარო ბავშვობის დროში...
იქ, სადაღ მშვიდლენ ზუზუნებს ღარი,
მე ინდიელებს ვსველოდი ოშში.

ირაკუნები ჰქროდენ მერნებით,
ქარში წოლდენ მათი შუბებით
და შეტახილი დღეავერებს?
მების გავარდნას ჰავდა ღრუბლებში.

მათ არ იწოდენ შიში და ძრწოლა,
მომხედოარს ხედებოდა გულითა ქვითყირი,
მაგრამ ინგლისურ იარაღს ბოლოს
შაინც მოჰქონდა მათთვის სიყცილი.

ინდიელებო, გაცნობილებო
იმ ხაოცნებო ძველი წიგნებით,
ჩემი სიხმარების გობირთაგმირებო,
ნეტავი ახლა როგორ იქნები?

იანთა, ბინდი ეცლებო ქალაქს,
მედივიარე, ცოლი ჩემოდანს მაწვდის,
ინდიელებთან მამარებს სალამს
ჩემი მაქსიმი, ბიჭუნა რვა წლის.

ცაში ვართ უკვე. პოლუხი მოჩანს
მა და მა ერთი ზეწრის ოდენი,
და გრუნლანდიას დავხედეთ როცა,
მივხედით, კანადას ვუახლოვდებით.

ეხეც კანადა შეხვედრის უამი
შორეულ ფიქრში გამოხმობლი...
და მონრეალის ქუჩებში დამით
გაქროლდა ჩვენი ატკომობლი.

მერე სახტუმრო, იქ ჩვენებურებს
გადავეყარეთ. გავეცქერნ რიდიო...
მენიტობიდან მოვიდნენ თურმე,
რომ დასწრებოდნენ პროტესტის მიტინგს.

მაგრამ იკითხავთ, როგორ, საიდან,
სად ჩვენი ვლები და სად კანადა,
იმ შავბნელ დროში ბევრი წავიდა
ვისაც შიმშილის ზარი ზარავდა.

ბევრი გაეცა შიმშილს, ვაებას...
მათ იქ დღედაღამ უნდა ემრობათ,
გადაეტანათ ბევრი წამება,
რომ ორიოდ გროში ეშვებოთ.

ახე შემორჩენე კანადის მხარეს
და ეხიხმარებო მათ უკრანის
შოთე, მინდვრები, შტე, ცა და მთავარ
მშობლიური და სულ სხვანაირი.

ახლა სუყველა დუმილით გვისმენს.
ხელით ათბობენ სამყერდ ნიწებს.
ზედ რომ იღიროს პორტრეტი მოჩანს
და ქარში წოლად გაშლილი დროში.

— რაიმეს ნახვა თუ გინდათ ჩვენთან,
გაჩვენებთ, — ბოლოს გვითხრეს გლტებმა.
და მე გასახსობო:
— უველაზე მეტად
ინდიელებთან მინდა შეხვედრა.

და აი, უკვე ნეკერჩხლის ტყეში
მსუბუქად მიჰქრის მანქანა ჩვენი...
წართალი გითხრათ, ორიოდ დღეში
ჩვენც შეგვეყვარა ეს მთანი, ტყენი.

მიზოლანება ტყეში მდინარე,
ტახათი სახსახებს სიმწვანის ფარჩა-
ოლდენ გვ არის, აქ არცენ არი —
ინდიელების ნახსიცი არ ჩანს.

ვხვდებით არაბებს და გერმანელებს,
ფრანგებს, შვედებს და მოლანელებს...
ინდიელებს ეს შთა და მდელი
დღეს დარჩენიათ ვადამთილებს.

და უცებ... კვამლი, აწვდილი ციკენის
მძლილი მანქანას აჩერებს ქოხთან,
ოფლს იწმენდს შუბლზე და ამბობს ახე:
— გთხოვთ გადმობრძანდეთ, მოვედით,
ბოლდან...

არა, ჩვენ განა ვესტუმრეთ ნაკრძალს,
განთქმულს ნადირით და ფრინველებით, —
ნაკრძალის კვალი აქ სულაც არ ჩანს,
დუმილს მრუცავს ტყე და ვერბი.

არსად ბოზინი — ტლანქი, უხეში,
არსად ირმების ქარვით სრბოლა...
ხანალი შეხმულა მძიმე უღელში
და აველა ქიხიცი წვალეებით ბოლავს.

ბრჭყვიანებს ფარები ღია ქიშკართან
და რკალამები მოჩანს იქავე:

„ინდილები ნახეთ, იჩქარეთ!“
„მობრძანდით, ნახათ ნამდვილი
ვივაგამებს!“

წიგნის ფურცლებზე გაცოცხლებულნი
ჩვენსკენ მობრძანს ვხედავთ, ბავშვები,
განა ბავშვურად დამორცხვებულნი —
სითამამით და დარდით ხახხენი.

ყვირიან: — გვშია, ლუკმა პურისთვის
არ დაინათოთ თითო მონეტა... —
ხტინა, ციკვავენ, იქნებ ტურისტებს
ცტკვით გაუთბონ გული, გონება...

მერე ხნირი ინდიელებიც
გამოიკრთენ უწოში დინჯად.
ერთი — იხრარებს გრძელ თმას ხელებით,
მეორე — შუბის სიმტკიცეს სინჯავს.

დგანან ამაყად შემართულები,
მწეხ ბზინავენ ქარბები ჭრელი,
საყურები, სამაჭურები
და სახები ბრინჯაოსფერი.

მათ შატკოვს ქოხები ისლის, —
რომ ტახიან ისინი ვივაგამს —
და ჩვენს გარშემო ჩამოდნენ რიგად...
დროდადრო ისმის შხუელი ისრის.

და დაფიქრებმა იწყეს ბუბუნი,
უველა ციკვავდა მსუბუქად, ისე,
რომ მომეჩვენა, კვლავ დავებურდნენ
წუთით ბავშვობის დროინდელ სიხმარებს.

გაოცებული ვიდექი დიდანს,
კმაყოფილებას ვეღარ ვფარავდი
და კანადელმა ხნადალმა მითხრა:
— ძვირი დაქლება ეს მსაკარადი.

1. იროკოპინი, 2. დელაუარიანი — ინდიელთა ტომები.

— დაქვემდებარება მიეცემა საქმე მორჩენა. ეს დღეობა რისთვისაა მჭირდება, სულ მოითქვან ანუ ნორჩებმა — ვითი კანადელის დასაწყობებლად.

— მიიღეთ! — მაგარა მარტებს ამ წაშს მე ინდიელი ხელის აწევით და ჩემს ალხავერს სახერხულ ნიშანს მორიდებით და კრძალვით დასაქვარის

შერე ვაგრძე — ლენინი, ხალხი — და ჩემს გადამხარებელს ვეკვლა, თავს კრძალვით ხრანს. მოდიან ახლის, ხალხს უძღვნიან ჩაგრულთა ბედლად.

— ლენინი — ისევე წარბოხებდა უცებ მალა-მალა, სინათლით სავსემ, — დიდ დათვარს წამო, სტუმარი უცხო, მას ლენი ნახვა სწავდა ძალზე.

მივუხალვოდით ბედლის ვივავს და წაჩაღე ვადებ დაფიქრებულ მიჯარის, თუშეცა ყოველთვის გულად ვიუვავ, ცოცხა არ იყო, შემოხარა შიშმა.

რითი შევედი ქოხნი სტუმარი და მძაფრა სუნი ვიგრძენი პიტიანს. დაივით ტუპავივ იქა მღუმურდ დაიღვლებს თავკები მვიდი.

თოვლიანად წარბებს ქვემოთ დინჯად იმხარებოდნენ თვალბა მისი. უკლიანი სწავდა, ფეხმორბოთი იქა და გარს ეწევა რისებრითი ნოსთ.

— აი, ამ მიწას, გატანჯულს დიდად, განხარბის ჩვენი ხალხი და სისხლით, თუნც მოიტანე ოსეთი წინდა და მე გულითად მადლობას გიძღვნი!

თუშეცა ავგავარი უფლება ვეკვლა, თუშეცა მოვლად ვართ დარჩენილი, — ჩვენივე წყვადილდე ვარსკვლავად ელვას ნაცინებარი სიტყვა — ლენინი!

თქვა და წამოდგა დარბაზილურად, ფრთხილად გაწევა კედელზე ფარად და თვალს კვიდ შევიხარე სურათს, — მხელში ცხრათვალა შუის ჩახასმა მკვად.

ო, ეს სურათი გასაოცარი რაოდენა ხელმა ხატა, ვინ იცის... ახლა ეს ვაგვიწოდეს, როგორც ცოცხალი ამ სურათიდან ბრძენი დინი.

რადღივ დედის დადლილი ხელი ფრთხილად აწეობდა ვეკვლდებს, მარცხელს და აცოცხლებდა სურათში ლენინს ხიკეთითა და სინათლით სავსეს.

და ვაგიფიქრეთ ორივემ ერთად: სინათლი დასმოდენ წყვადს და ურჯას... უკვარა კაცი შევიხარე ჩემთან და ორივე ხელი მომხატა მძურად.

შტრაინფელდის თარხანა აღმასწავლებელი ბაბახაძე.

● — მე ის კაცი ვარ, ჩათქმული ოლიონით დაიწყო მუხლზეზე ხელმძღვანელობა მოხატვა, — მამაშენის მოკვლა რომ დამეცა. ხომ ხვდები, როდის უნდა იყო ლიხად ეს? პო, ოცდაათი წელიწადი. ვეშაძე ხომ არ ვაგვიგონია, მოუდებო? მოვიდა ჩემთან ვაშეშის გერა წრდები. ეს გოღორას ვეშაძე სახლის ვეგრეზე, ჩამიშობ-ცუდდა. დაიწყო გოღორას წყვადის გაღწევა, მე აქედან ვუნავ, ის — იქედან, ის ამ წყვადის ვეშაძეზე მეურნება, — ამად სამეულში ამბავად, ანტონებს ნახანა-ვართანო. იქ რა მინდა-მეთო? — ისაო, რომა, ი წრეების გერა ჩაწყურებ დღე დაღამე, სამშობლო გემების, დედა საქართ-ველოთ. თვრამებრე წლოსა ვარ, მკლავი ვამდგარებოლი მაქვს, კისერიც, უღელში რომ შეშაბა, მოხვედრს ვეშევე, თან მართ-ლი, წინები მიუვაარს. თუ კითხვა დავი-წევი, ზარბაზნის ხმაზე თვის არ ვეგრე. ერთი შემოხარდა წრდები. ერთი შევეხვედ და ამით დავამთავრეთ [დაბრავი]. წრდები სიმღერა დაიწყო, ვითომ შექვიდებნებული იყო. თან გოღორას წყვადი მეხმარებო. გამიფიქრე დღეამეტი, აუბედა ისევე წრე-ტი, — ეს ვარგა, ესე რომ აქვს გაქვს კიდებულებული სიტყვი, არ დავინწინებო? ისეთი გოგო მაყავს შეგულზელო, არც შეშა ენ-ღობებთან ზამბარში, არც სანან-დასსულ-რო. მიავარა დღეამეტი ქოქალა, — შენ-ც და შენს შეგულზელოსაო. წრდებიცა კი-დედ ლინოც მოსთხოვა, — დამალოვინებ ერთ ჩარებეს, ვაგირეები, სხვანამ არ გავ-წევივ იმ გოგოს, არადა — თქვენ თქვენ-ც, მე ჩემთვისაო.

გამიფიქრა დღეამეტი ხელდით დვინი, სიკვლავლით ჩამოთრავა წრდები, თან ვითომ ზარბაზნებს კიდევ, — ხელდას ხვალ ამივრტანბით, დღეამეტი პირი გოგონს ფო-თოლი, ამილი დილოში და წავიდა. უყურ-ებდა დღეამეტი და ეთმობოდა კეთილად, — რა კაცი, რა ოსურების ერთიოა, რა უნ-დოდაო? — წყალო ვადამეტი ვენახში. — ავგერ მოკვლე ვადმალოცხემა-მეთი. — დევერს მაგის ოსური თავი, დვინოში ჩაი-ღრჩებდა ერთხელაც იქნებო. რა იცილ და სწავალა დღეამეტი, რაზე იყო მოსული.

შეინდობდა და წავიდა. ჩავიღე ხანჯლის-შელო აქ, შარვლის სატყაში და წავიდე სამეულში. ისეთი მივდივარ, ჩემი მკონია ქვეყანა. მივედი ანტონეს ნანანავართან, პატარა შევი გამოკრითის, შევიხარე, შევე-დი. წრდები ხს, წრდების მამანეცავალი და ორიც კიდევ სხვა. მიიწმინოეს, აქ დაქვე-ნი, დავეცე. ცოცხა ხანში კიდევ სხვინი მივიდნენ, სულ სოღოს ბობოლები, მაგ-რები. ბოლოს მოვიდა ტორიანი. ვეცა ხომ ვაგივინია, დღი მიმულებს დამაქვავი, ცხენში ხადლით. ტორები ქჭინდა, მართა-ლა, ვამუღოთი დაიქვრდა ადამიანის თავს. დაჯდა, მუხლზედ დაიწყო ის ტორები ს-ზარლოდ, გახსნა კრება, როგორც წყისა და რიგი. თვითონვე ილაპარაკა: — დიდი საქ-მე იწყება, მოელ ქვეყანა ფეხზე დგება, ერთ ღამეში მოუღებთ ბოლო ბოლშევი-კებსო. ახლა ეს არის საქორი: წინასწარ უნდა ჩამიფიქროთ რაიმდენიც კაციო. ჩვენთან, პირველ რიგში, უნდა მოიკლიან, მამაშენზე ამბობს, მაგათი ურდების მდი-ვანიო. ის მოკლესო, — შეთვკვარა თვა-ლი, დამაქვრდა, — ვისთავი სუნიქავს სამშობლის მომავალიო. ჩემენ იცინის თითხაც, — ამით აიღებ მამაშენის სისხლ-საცაო. მამაჩემი ვაზიანის ბროლოში დაი-

ლუბა. — სხვა დავალებებს სწავნი სხვა დროს მიიღებთო.

ბობოლები ისე ისდნენ, თითქოს შე-შურებოლით, ესეთი სისაიმინო დვა-ლება რომ მე შეხდა წილად. ბერდენებს ვადმოხვდებო. წრდები ვეგრეცხანდა და ვ-გონებო. რა დამაქვრებდა შენებო, ვეგრე-ც იყენებდა თუ რა, ვალთბოლებმა, აქო-ლოდნობდა, ვეგრეც ამოხედავინდა საქმე-ყოველგვარი დღეობა იმგვინათი წარ-წი-ლოთი. ამილი მებრძობი ხანჯალი ტორი-ანია, დანიკა კლასტრიათი სწორად, — მოსქილდ მამაჩენა ხელო ვეკვლამო. მე-სულე ვეგრე მამაჩენა. — ამ ხანჯალზე დავ-ვიფიქროთ ხანჯალი იყო, ბუხი შევერ-ბოდა ზედ მერე, — აყოცეთო, — ჩემზე-გადამეცხა ვეკვლამ.

— დამტყვევ შენს ხალხს, რომ არ ვა-დგავარებულა ჩვენი ვიში და ვილოცაო. მე ისე ვარ შეპყრობილი მამაჩემის სისხლის ადვინს წყურველით, არაფერად ვაზივებ უკან. თანაც რა არის კიდევ, ვეკვლია დი-დენი ოსები. მე ვარ ვეკვლავ პატარა და, მე რომ დამაქვრებნ სექვენი საქმეს, ესეც დამაქვრებო.

დავიმალვინი. სულ სხვადსხვა გებოტი, სითათივე წამოვედით სოველი. მხარტი მე და წრდები მოვლეთი ერთი ვიტი, მე წინ, ის უკან, კარვა მანქანით დამორბევი-ლი. ძველი საქარამდე აქეთ, დიდ ტინანს უნდა დამეკვლა, იქ მოვიღებ და წრდები, იქ მომტინდა ბერდენებსა. მივეცევი დიდ ტინ-თან, დავცუტავ. მოვიდა წრდები, მომეცა ბერდენებს, ახალთახალი, ნავის სუნი ა-ლილი დას ბერდენებსა მოცდა და ისა ცო-ლიც ვახსა. თითქო რომ დავიჭირე, იმან ხომ მოილა ვამბობებოდა. ძალიან ცუდი ძალა აქვს იარაღს ამ მხრეც. ვაგინია, მთლად თავისფალი ხარ და ვეღარც ვეღარავინ გოლებს ქვეყანასზე. წამოვიღე ბერდენ-და ჩვენი თოთის ვეღურებო დამაქვ-სამი-თხილი დიდი მამაშენს ვუთავალოვებ, — სად დიდის, როგორ დიდის, მამაშენი მო-ვიდა მიდის და სურათს ბრუნებდა. შევე-ცევი, თამს ვრიდებ, შუის ჩახლესა გა-მოიღოს ღიჯან ტყეს, შევიხდებდა და უკვე შინ არის. შინიდან კიდევ უჩარადო და ვაგივინებდაც ვაგეთ.

გამიფიქრე ღამით ბერდენსა ლიჯანში, ახლა იქა მაქვს დამალოლი. ვავიდა მთელი ვეკრა, ტორებიანი შორიდან მიორავს, აიბრა შეიძლება მებრძოლი და ავდი ერთი შინა სამოღოსის ლიჯანის დიდ მუხანეს. ხომ ვახსენს ის დიდი მუხანე, ტორები ისე ქმინდა ვადმოშოლი, კაცო უნდა ვაგელო ვამეკვლავ-გამომეკვლოს. თან შიშობი-ლოთა ლიჯით და სურათი. შევეძლო შე-ვარ ეგრე. ჩავიღვდა მე და გამიჩრდებ-ვიდა მამაშენი. თუ დავაგინებულა, მით უკეთესი. სურჯა ცხენი მაქვს, თუშევი ქელი ანუარეს, მხარლოდ ჩანთა პიტიო, იარაღიც აქვს — ბრუნებდა, შეიღვანია-ნი, მამის არაბინისა ვეახსოვით. მიდის ქალი და კაცი, ცოლი და ქმარი. ცოლი ეუბნებდა ქმარს, უჩახლდო მამ დაგვ-დენებ, შეკალებ ჩემი გულისთვის თვისო? — თუ პირიანს, დიმიტენ, მთლად წვა-ყავ-ებდა, არაო. — ოლიკეცხა კაცი. წამკრა ქიმუნჯი ქმობა. რა იციან, რომ მე მალი-ლიან დაეყურებ. გამოიარა ორმა ურემაც: ჩავიდა ის ქვე, ჩამუქდა ქვეყანა და გამოჩ-რა დიდ მამაშენი. მაიბრა ქრუხებოდა ტრანი. როგორა, ჰა, კაცის მოკვლა მერე შენი სოფლებსა, რომ იცნობ, ვიცნობს, გამარტობს ეუბნები. თანაც პატარა შე-ი-ღები მაქვს, კიტებე ელოდებთან. თავი-

რეკავი ინანიშვილი

სამინდობითა გაქვს გამოტენილი — მკვლელს მოკლულს სისული არ მოსყენებს, რანდესაც ხელს წოტებს ხორაკს, იმდენი მოკლული დაუღება წირაკს. ეს მამაშვილი კიდევ როგორ მოედს მომეღბელო ჰყავს ცხენი თავის წინაზე, ხელში წიგნი უტირავს და კითხულობს. უკვე ბინდდება, აღბათ ასოებს ძლივს არჩევს და მინც კითხულობს. ხომ ვითახარი, წიგნის კითხვა მეც მიყვარდა. დღესაც ზვიარად ვიცი „გამარდლო“ და „აღუდა ქეთლდაური“, კიდევ ბევრი სხვა. ნეტავ არ წიგნი, ესე ჩატკობით რომ ჩაყურებს-მეთქი. გაყარდები, მაგრამ მართო ის გამომაქვს, რომ ყვეთილი ფურცლები გაქვს, რომინმეღბელო არს ცოტა. ვადაბარბუხა მიორე მარებს, იქ რაღაცა უნახა, ვადაბალო ის ფურცელი ღობითი და ვერო ღობითია და კითხვა-კითხვით გამართა ქვეშ. უკვე გამახსნდა, რისთვისაც ვებირა თოფი. აჟეფი, მივღებ მხარზე, მაგრამ ისევა ვეღდავ, ზურგიდან ვხედავ, ეცენება მამაშენს, კეთევბების სიცილი. წარბამიღდა ის ხალხი, მე რომ დავაბადა მოიქვს, ჩამოტყბუნულები, ჩადრუბლულები, ფიხით სიცილი რომ მიჰაქვო, საცო ქი მიღვს. მამაშენი ისევე იცინის, ქუღის სიძრებებს თავზე. — არა, მე ამგვარი საქმიანობის არ გამოვადებო-მეთქი. — ჩამოვღებ მუხიდან, დავბალო ბერდენჯა იქვე, ტყეში, და წამოვიღებ და წამოვიღებ ქაღალცი.

რომელი წელია ვასული მას შემდეგ და დღესაც მიიტრუნებდს, რა იყო, რა წიგნი კითხულობდა მამის მამაშენი. ბევრჯერ შევხედავო რამდენიმე, მაგრამ მამაზე ხმას როგორ დავიკრავდი. ეგვეთონიდა კი, იმასაც და მეც, ხატკვით გვეჩინოდა დასვენებულს ის წიგნი...

მოხუცი იცინოდა. მეგრე მომეცა ხელნაწერი, — თუ გამოვლი, დაბეჭდები, თუ არა, შენ გეჩინდი, ახლა თუნდაც ვადაბარბუხა. ხელნაწერი მი მოთხრობდა იყო, როგორ კარგად მუშაობდა სოლოდონ გაცეცული კაცე ქარხანაში. დასაბეჭდავს არ გამოვადებოდა. ის დღესაც შინა მაქვს.

სევდიანი მოგონება

წამოვიყვანა დღემ ბაჰანთი რთველში. მე ვყოფილვარ ექვსი წლის, დედა — ოცდაშვილი.

ბაჰანთი ვენახი შორს არის, ძველად იტყვიან — სამ ვერსზეო. თითონი ვენახი გრძილად არის ჩაქობილი, თავიდან რომ ვასხებო, ბოლოში მოვივს ვაგონებ კაცს.

გვა ხელე ვენახში მიდის. აქეთაც ლიბებშია, იქითაც.

ლომებიდან გადმოკიდებულყოფენენ ხეხილის ტუტები, კაცლები ხომ მთლიანად ბუროდენენ ცას, მაგრამ ჩვენთვის, ვაგონებშია, ვივსოვლ მიზიღებდა მინც საწყაივარ არი იყო. იმ არა, ნაბიჭურ, სწორი, სუფიად შეგარდოდა ბოლიკი ვასდევდა. არც ქვა შეგადებოდა სადმე, არც ოროჩოლო. თან მიდილი და თან ჩასცქეროლი მდორედ მიმავალ ლურჯ წყალს.

წყალს ქაღის ბუშტულაკები და წვრილ-წვრილი წვირები მიჰქონდა, ჩალანგებში ბაყაყები ისხნენ. ჩალანგებში ისხნენ ბაყაყები და შრის გულებშიც.

სამამ არამდებ მიხიდილი, ქვები უნდა მოგეპარავინდა, ჩაგეყარა კიბეებში, თუ კიბე არ გქონდა, — უბედი. დაიწყებოდა არხი, დაიხანავდი თავისთვის ჩაყურებულ, ოცნებში წაყულ ბაყაყს და, თუ ბიჭი იყავი, პირველივე სროლით უნდა წამოგეტყუებინა ადგილიდან. თუ მოარტყამდი და ამოარტყამდი, მაშინ ხში გამირთავებოდა ვეთქვებოდა.

ზოგი ბაყაყი მართლა პირველსავე სროლაზე წამოტყებოდა და ფეხებგაფეხიკოლი მოაღვდა წყალში ტყაპანს. უბეჭდობა კი, ვითომც იმ არაფერი მომხანოთოს, იქ და არხინდა და, ან უახროდ ქონდა დატყვეტლი თავლით, ან არადა, ვეკრუბთავადახაროლი ვაყურებდა დაინტერესებულად. ესროლი და ესროლი ქვებს, ვერ არტყამდი, გათივადებოდა ქვები, ახლა ვირახებს დაღუპულები ძეხანს.

დღე და უკვე შორს იყო წასული. მობარუნდებოდა და დავიძახებდა, — წამოიდი, ბიჭო, რა კაჭი უტრიალებო! მაშინ ვამწავილეულო ვაგუთიხებდი ბაყაყსაც. ამაზე უარესია ვაყურებოდი დღე. — უი, შე არ გამახარდლო, წყალში აფურთხებ? გინდა, დედა მოგეცედეხს?! დღის სიკვდილი ახლა ვის უნდა და თვიჩაღუნული ავანქარებელი ვეს.

იყო ბაგირებიც. იმ ბაგირებიდან თუ წყალს ნაპირტრფებოდა, ბაგირიანად მოსწყურებოდა ნაპირს და ზემოთ-ზემით მიჰქვრიოდა.

იყენენ ლამაზ-ლამაზი ჩიტებიც — ჩიტბატონები და ჯიხველები. ჩიტბატონები შეგმხარა წინაშეში დარიკოცილებზე, ჯიხველები წინაშეში ხმელ დარიკოცებზე ისხნენ დარიკოციები.

იყენენ ფაფხურა ხვლეციებიც. ქვები იმათზეც ვეკვარებოდა...

ვივლით ასე, მე დავივლიბოდი, თითონი ვაგურტრფებოდა. დედაც ვაგურტრფებოდა, სანდოლან შიშველ ფეხს ამოვიცებდა, უხილავ ვენეს ხელის ჩაყვითი მითივლები, ათივებს ვატრეცებდა, სანდოს ისევე ჩაივცებდა და წვაფილდა მეც მივეკვებოდა მორუხაუგმარტრებელი კვიცივით და, როგორც იქნებოდა, მივალწყდილი ბაჰანთი ვენახს.

მაგრამ იმ რთველობის ფეხით არ წვაესულვარო. მამას ამხანავი იყო ერთი, „ფორტის“ შოფერი, შინიდან ვაგედილი თუ არა, ის წამოავყვარა, იმან ჩაგვხსა იმ „ფორტის“ და ხუთილე წაუთბი ჩაგვავარალო ქვებით. ვეხილები ხალხით იყო საყვს. გვა — ურემით და ორთავლებით. ისეთი ხმაური იღვდა, ან ფრინველს რა ვაჩიერებდა, ან ქვეწარმავალს. თონდაც ვაჩიერებულყოფი და დამახანა, რა უნდა მექვან, მამაშენი ვინ ვადამიშვებდა?! დავტრევა „ფორდის“ საურბის თავში.

შესვავა ჩვენი ნათესაობა რიკებს, კრეფენ, ხიზილებიან, ვიკრებებში ჰყარენ, ყყავა-

ნებენ. იცინიან, ყვირიან: აქეთ, აქეთ! წივლით! მოიტრანეთ! ყვირიან ვიკრებულყოფი კიდებულს ახალგაზრდა ბიჭებს. ბებიი ცეცხლს აბოლებს ვაჟულების ქვეშ, იქ მწვილი უნდა შეიწვას. ჩემი ბიძაშვილები და სხვა ნათესავი ბიჭები ვიკრებულყოფიან. ბენ მწესუმწირას პირის ოთხეტილი ერთი სად მიმალდა, ტყარა — ვაჟი ხან წაივლიდა დაუშენს ბეტრს — ბაას! ბაას! ბაას! — ხან მეორე. ზოგინ იხიციბიან, ზოგინ ივირებენ ვადაიან. მე კი სათრებზე ვვდავარ და გუნებდა დამძებული მაქვს.

ჩემი საყვარელი გვა თითქოს არც გამოვივლი. აქაც კაციშვილი არ მაქვს ცეცხლს ვეყარდებდა. დღესაც კი დავავიწყებოდა, ახლა ვიცი ჩემთვის უცხო ნათესავებში დგას, იმათ ელახარაკებს, უცივის. თან ყურებში კრეფს, თან ვადაბარბუხა და უცივის. კაციშვილს მისცე კი არ მოსდის დღე-რად, ყურებში მინცე შემიმთავაზოს, ერთი ბეგინად ყურებში.

მოვიღებ ჩემი ბიძაშვილები, მეც მომიცეს მწესუმწირას თოფი, მაგრამ მე უკვე აღარ მეორეფხა, ყურებში მინდა, ოთხიწინა მრესხვინა, ისე კი არავინ მოთავაზობს... ავტკევე მინცე, იმომბანს ვერ ვითავაშვებ-მეთქი, დავკევი, იმ ფეხს ვისრესაც, თან მრეფავებში ყურებზე. გამოვივლი დამკვრებოდა რქაწიოთლი, დაუღვირად აბირქვევებზე ვეკრებოდა და კალთებს გოღრებში მე კი ბეგინას არავინ მაყვლის. ვითმინე, ვითმინე, მეგრე ავღეკე, ჩემ-ჩემი წაყველი ზევაი-ზევაი.

— არც თქვენი ყურებში მინდა, არც თქვენი არავინ...
ყველს მაქვს დაღუბებული ცერმლები. ვაგევილი გზაზე. ბაყაყებზე მინცე ვიყრი-მეთქი ვაჭრის. არც ბაყაყები იყვენენ.

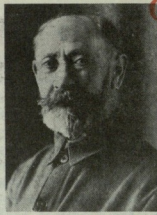
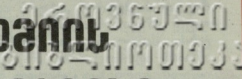
— მოკლა, ბიჭო, მოკლა! — ხან ვინ დასწყვივლებდა, ხან ვინ. ხან ერთ ლობეს ავეყვებოდი, ხან — მეორეს. ძლივს ავალწიე შინამდე. შინაც არავინ დამხვდა. მამა ქალაქში იყო სამსახურის საქმეზე, ბებიი — მამიდან ვენახში, ჩემი და — სკოლის ვენახში. კარიკ ვი ვერ ვავივლი რომ ჰური მომეტხა. წაყვებოდა ბოშითი ვადეულს დღეფუნის ტახტზე, ვადაბარბუხა ეკლესიისა და დავითიზე მწიგნობარ.

რომ ვამეღვიძი, უკვე ბინდებოდა. სახეგაცეცხლაბული დედა და დედა მეღვენენ თავს.

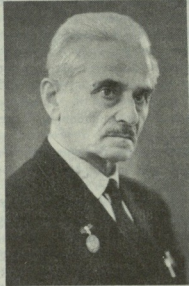
— რათ წამოხვედი, ბიჭო, რათ წამოხვედი! — მანჯრედება დედა.
— ყურებში არავინ მაქვებოდა...
— ვის უნდა ემეყვინა, ბიჭო, ვის! ყურებში იქ არ იყო?!... ომერთო, რატომ მაწყვალე ასე.

ეცტიობოდა, ისე იყო დადილო, ვფეხზე მძივლია დედა. დედაც, ტირილი აუყვარა. მე ისედაც მეტირებოდა და მის ტირილზე სულ ხუტუნებ-ხუტუნედი მოვრებო.
დაიხარა ვაღიმებულს დედა, მიმიხუტა მეტირებზე და თბილი ტუჩებით იმან მაკოცა შუბლზე.

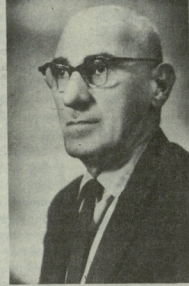
შიორ მღვიმელის პრაქტიკის ლაურეატები

შიორ მღვიმელი

არადონ ქორქია

გიორგი ნაცვლიშვილი

ქეთევან ქუჩუკაშვილი

ორი ძალია, ერთი — წაბლისფერი, მეორე — ჭრელი. წაბლისფერი მსხვილია, გარუსული, ყურებიბაკრილი, კვალა. ჭრელი — ბანჯგვლიანი, ცოტა ტანმოკირი, ძალიან ფიცი. ორივენი მეურნეობის სალორის ჰყარაულობენ.

სალორის ღიდი ეჭო რეისის ბოძებითა და მავთულის ბადით არის შემოღობილი, აფელი ჩემს საქმეზე, გამოძიკვედებიან ის ძალები, ჩამოივცილი — გამოძიკვედებიან. მიყეფენ, ზედ ასკლებიან მავთულის ბადეს, კბილებით ღრღინან, მგონია, ცოტა და გაღრღინან, მეცემიან, ამიტომ, ყოველი შემთხვევისათვის, ხელკეტრი მიჭირავს. თუ კეტი ოღნავ აეჭუნეი, მაშინ მთლად ცოფდებიან.

მავთულების ღრღინით, დაფლავით, ერთ-მანეთზე ტტიმით მომაცილებენ ღობის კუთხემდე, იქაც იყეფებიან და გამწარებულინი იყევენ ჩემკენ. კარვად რომ გავცედები; მაშინ ძლიეს გაჩუფდებიან, კმაცუფილები წყლენ სალორისკენ, დაწვებიან ჩრდილში და არიან იქ.

ერთხელაც ასე, სამუშაოდან ვბრუნდები, გორა უნდა ამოვიარო და სალორისკენ ჩავეშვა. ამოვიარე გორა, გამოვედი ძმევიბიდან და ბიკოს — ჭრელი ძალიი სალორის ჭრელი ძალიი თითქმის შეეფეფეთ ერთმანეთს. მეც ცოტა უჯან გავხტი და ისიც. მეც ვეყურებ, ისიც მიყურებს. მეც ვიციან, იმანაც მიციო მე ხელკეტრი აფევი, იმას სისაწყული ჩაუდგა თვალმბე, მეჩრ თავი ჩაღუნა, პირი რაღაცე ნიარდა დაიშკვლავტუნა, — აბა, რად გინდა ეგრეთ. ვამოქო კულის ქნევა, ლაქევი. მე ისევე ერთ აღვივას ვიციდი, ამომხედა, აშკარად მიხარა, — რას იზამ, ეგეთი რამევი ხიციხდება. გავიდა ცოტა უღრი გახნე და ახლა იქიდან მომხედა, — წაიდა რა, კაცი, მე ხომ ხმას არ გეკემა. წამოვივიდი. ისევე არ ამოულია ხმა. მივიხედე. — ეგრე რა, აქ საშულო რა გევაქს... მიბრუნდა და განახლოსებული ვაიქეცე ზევით, ალბანი, თავის საქმეზე.

ვიციხერი, დავმეპაკეითი. მაგრამ მეორე დღეს, სალორისთან მიხალბეულს, ურბის ძალი ხმად გამოიხეთი, ჭრელი წაბლად გაიარა. ვაგჩრდი, ჯიხი დავებინე მე და ვიხიერი, მინდა, ერთი თვალეში ჩახევიდი, დავანაშუსო, ეგ არი ჩვენი დამძიბილება-მეტი. მაგრამ არა ქაა, არ ჩახევიდი თვალეში. დაფლავებდა და აწყუდებოდა მავთულებს — არა ვგრცხვინებ? პაი, რატომ არა გრცხვინებინ-მეტი? — დაწყუყუწყური ლაპარაკი. ამაზე კი ცოტა ჩაყურად, აყუფებოდა როგორღაც ზრეგულად, მაგრამ მიიხედა უკან, დანახა სალორის კართან მდგარი მეორე და ვაგაფთერბით მოაწყდა ბადეს. მე სიცილი ამიხედა და ისე, სიცილი-სიცილი წამოვივიდი.

დღესაც მვეღებურთა მეფენ წაბლად და ჭრელად, მაგრამ მე უკვე ჩინ ჩაყვლი ხოლმე ხმას არ ვიციდე, თანაც დიდილოც არ მომიჭილებდა სახიდან. მე და ჭრელმდ მსგავსი რაღაც-რაღაცები ვიციით, ის სხვებმა არ უნდა იცოდნენ.

ხალხთა გეოგრაფიის ორღანი — „ლიბერატურულ საქართველოს“

საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში დამსარტუხნის და მწრომელთა კომუნისტურ აღზრდაში აქტიური მონაწილეობისათვის, გახეთი „ლიტერატურული საქართველო“ დაასტვის 50-ე წლისთავზე ხალხთა მეგობრობის ორღნით დაჯილდოვდა. საქართველოს მწერლთა კავშირში გაიმართა სახეიმი კრება, რომელზეც გახეთ „ლიტერატურული საქართველოს“ რედაქციის კოლექტივის საშობლოს მალალი ჯილდო გადაეცა.

კრება გახსნა საქართველოს მწერალთა კავშირის ვამგობის თავმჯდომარემ, მწერალმა ნოდარ დუმბაძემ.

სიტყვა წარმოთქვა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე აკელი გილაშვილმა. მან გახეთის კოლექტივს. მის რედაციულკავას შემოქმედებით მუშაუცეს, ყველას, ვინც უშუალოდ მონაწილეობს გახეთის შექმნაში, აგრეთვე მის მჭიხეველებს, გულითდად მიულოცა ჯილდო და უსურვა ახალი წარმეტებები.

ამხანაგა პ. გილაშვილმა წაიკითხა საქართველოს კომარტის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმისა და მინისტრთა საბჭოს პარკომბა, რომელშიც გამოთქვილია ოწყნა, რომ რედაქციის კოლექტივი ყველაფე იქნება ქართული საბჭოთა კურნალისტრის პირველი ოგაგში მონაწილეობის მილიტეს პარტიის მონახდასახულებითა განხორციელებში, ერთგულად ემსახურება საბჭოთა მრავალეფოვნულ ლიტერატურას.

პ. გილაშვილმა: „ლიტერატურული სა-

ქართველოს“ დროშას მიანიჭა ხალხთა მეგობრობის ორღნის და გახეთის რედაქციის მუშაკთა ჯგუფს გადასცა სველები.

„ლიტერატურული საქართველოს“ მთავარმა რედაქტორმა ვახტანგ ქელდოხმ მადლობა გადაუხადა პარტიასა და მთავრობას გახეთის კოლექტივის შრომის მაღალი შეფასებისათვის და აღუთქვა, რომ რედაქციის კოლექტივი მალ-ნოხს არ დიშურებებს, რათა გაამარტოვოს ეს მაღალი ნიბობა.

გახეთის კოლექტივის გულბიბილად მეგობრობის ორღნის და მალალი ჯილდო მიულოცეს საქართველოს ეურნალისტთა კავშირის ვამგობის თავმჯდომარემ, გახეთ „კომუნისტის“ რედაქტორმა გიორგი ზედიწენიშვილმა: ეურნალ „მწიბობის“ მთავარმა რედაქტორმა არჩილ სულაკაურმა: ეურნალ „სტრკის“ მთავარმა რედაქტორმა ვახტანგ დეიწილაძემ, გ. ლონინის სახელობის სახელწვით ლიტერატურული მუშეუშის დირექტორმა გიორგი ნატვლიშვილმა. დასასრულ გამოვიდა ნოდარ დუმბაძე, რომელმაც კიდევე ერთხელ მიულოცა გახეთის კოლექტივის სახელოვანი თათრის, საშობლოს მალალი ჯილდო.

***

შურნალ „დროშის“ რედაქციი გულითდად ულოცავს გახეთ „ლიტერატურული საქართველოს“ კოლმამ ბიხს საგოგობლს ამ მაღალ ჯილდოს და უსურვამს მას ახალ შემოსამდგამთ გააგრკეპმბებს.

გასული საუკუნის 40-იანი წლების დასაწყისში ცნობილია ლუსმა ისტორიკოსმა მ. კარაზინმა მოსკოვის სასატირაოქო ბიბლიოთეკის XVI საუკუნის ერთ-ერთ ხელნაწერ წიგნში „მოსკოვის მიტროპოლიტა წერილობის“ კრებულში აღმოაჩინა და 1843 წელს გამოაქვეყნა საქართველოდ მოსკოვში გაგზავნილი წერილი, რომელსაც თავში ჰქონდა წარწერა: «Ся грамота пришла из Грузинския земли от Иверского царя Александра». წერილი ძირითადად იყო მოსკოვის დიდ მთავარ ივანე III-სადმი და მისი ქართული თარგმანი შემდეგია: „დიდ მეფესა და ბატონს, დიდ მთავარს მღაბალი თავყანისკემა. უწყებულ იყავ, რომ ღირთული ქვეყნების (მაგარი) აზრით ახლო მეფეთი მტრულ ყმა შენი აღუქსანდრე სალამს (თავყანისკემას) მოვიღელნი. ბრძოათავის სინათლევ, ლევეარდუნს ცის ვარსკვლავს, ქრისტანების იმედო ჩვენი სარწმუნოების (სიმტკიცე) ბურჯო, ყოვლად ბრწყინვალე ხელწმიფე, ყველა ხელწმიფეთა თავმჯდარო, ყველა ხელწმიფეთათვის კანონო, რატავო დასაყრდენო და მუსლიმანთათვისაც ეო იმედო, კუთვნილი ქვეყნის ბრისხნის ხელწმიფე, ყოველ მთავართა მართლსაჯულო, ყველა მთავართა უზენაესო მთავრო, ქვეყნის მფულანგე, (წმინდა) ნიკოლოზისათვის აღმწმინ მიძეცუო, კეთილშობილ ხელწმიფეთო ლეკეთია და ზედწერიებთო ჩვენ ამ ივერთა ქვეყანაში ჯანსაღად ვართ, თქვენს ჯანსაღად ყოფნასაც რომ გავიგებდნებ ღღთის მაღლით და კიდევ გუშუქოს — მზავალი თავყანისკემით თქვენს კარზე წარმომიღენია ხარიმანი, დამინე და მათთან ერთად ხოზმარაჟში შექელი, თქვენი ჯანმრთელობის გასაყე-

ბად. ღმერთთან ბედნიერი ყის ჩვენი ელრობა. ღმერთმა ქნას მელამ ბედნიერად ყოვლიყოყ. თქვენი ხოლო უღრისი აღუქსანდრე. ბილი დიწურა ითმეცად თერთმეტსა წელსა, იანვარში“.

ო. კონიკაძე, ძიებანი რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის ისტორიაში (X-XVI სს), თბ., 1956 წ. გვ. 236-237.

ამრიგად, წერილი დათარიღებულია „91“ წლის იანვრით. ამ წერილმა იმთავითვე მიუქცია ისტორიკოსების ყურადღება განსაკუთრებით მათი, ვინც რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის ისტორიას აყვლეუდა, ვინაიდან ყველაფერიდან ჩანდა, რომ ეს დოკუმენტი საქართველოდან რუსეთში გაგზავნილი ერთ-ერთ უძველეს ელრობას განეკუთვნებოდა. ქვიზინშენილი და პალეოგრაფიული მონაცემებით კრებულ, რომელშიც შეტანილი იყო ეს წერილი, შედგენილი უნდა ყოფილიყო მხოლოდ XVII საუკუნის 70-იან წლებამდე, თანაც კრებულის ყველაზე გვიანდელი სტაბილი განეკუთვნებოდა 1528 წელს. თეთიონ წერილი მიითვსებული იყო 1450 და 1489 წლებს დოკუმენტებს შორის, თანაც წერილში აღნიშნული იყო, რომ იგი გაგზავნილი იყო „91“ წელს, მაგრამ მისი ზუსტი დათარიღება მინც ვერცხვად, რაღაც გაუარკვევად იყო, რას იმზავდა ეს „91“ წელი. ამ დროს სხვადასხვა ქვეყანაში დათარიღების სხვადასხვა წესი არსებობდა: ქვეყნიერების განჩინდან, ქორონიკონით (მოქცევის ციკლით), ქრისტეს დაბადებიდან, პორით და მრავალი სხვა. თეთიონ წერილი და მისი რუსული თარგმანის ღღდან შემიზახული არ იყო. კრებულში შეტანილია სიგელის რუსული თარგმანის ასლი. ეს წიგნი

არ წარმოადგენდა ოფიციალური დიპლომატიური დოკუმენტების კრებულს, იგი შედგენილი იყო გარკვეული პოლიტიკური და დიფოლოგიური მხნიით და განუთავსებელი იყო საერთოებად. ამიტომ მასში წერილი უნდა მოეებნათ ისეთი სახით, რომ მაშინდელი რუსი მკითხველისათვის გასაგები ყოფილიყო ეს შეგებულა წერილის დათარიღებასაც. თუ წერილი თავდაპირველ ღღდანში დათარიღებული იქნებოდა ქორონიკონით (წერილის ქართულად გაგზავნის შემთხვევაში, რაც ნაწლებად სავარაუდლო) ან რომაულ-კათოლიკური კალენდრით (ქრისტეს დაბადებიდან) ესეც იმ შემთხვევაში, თუ წერილი გაგზავნილი იქნებოდა ლათინურად (რაც ასევე ნაწლებად შესაძლებელია, მაშინ მის დათარიღებას უსაუბროდ გადიტანდნებ რუსეთში მიღებულ ბერძნულ-ბიზანტიურ წესით დარიგებდა, ხოლო თუ ქართულ ან რომაულ კალენდრებს დატოვებდნენ, მაშინ თარგმანში

ნა, ეს მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა კალენდრის ანისათვის. თარიღის შემოკლებით (ხოლო ორი ცდებით) მოტანაც მხოლოდ XV საუკუნის რუსულ საქმისმომიბობისა და დოკუმენტაციისთვის იყო ჩვეულებრივი. ამრიგად, ჩვენ დასაჯერებლად და მისაღებად მიგვანინა პროფესორ ა. ალექსიანე მტკიცება, რომ წერილი დათარიღებულია რუსულ-ბიზანტიური წესით (ე. ი. აქვეანერების განჩინებამ, რაც ძველ რუსეთში, ისევე როგორც ბიზანტიაში მიანდა 5508 წ. ქრისტეს დაბადებამდე) და „91“ უნდა იყოს 6991 წლის შემოკლებული (ბოლო ორი ცდებით გადმოცემა), ეს კი ჩვენს წესითარისებვავ გადმოტანის ვვაძლებს 1483 წელს (6991-5508).

ამრიგად, 1483 წელს ანუ ზუსტად 500 წლის წინ საქართველოდან რუსეთში გაგზავნილი ყოველი პირველი ქართული ელრობა, რომელსაც მოსკოვის ზგმით მოტანული წერილი ჩაუტანია. რა პოლიტი-

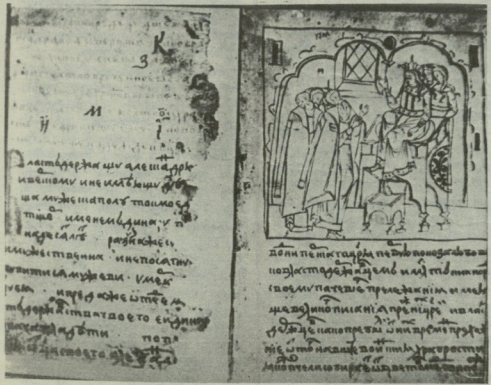
ფესკები დიდი გეორგიონისა

ნოღარ ასათინანი.

უსათულო მუთითებდნენ, რომ თარიღი მოტანილია ამა და ამ წესითარისებვავ, როგორც ამას ჩვეულებრივ აკეთებდნენ ხოლმე. წერილში ასეთი მითითება არა გვაქვს, ამიტომ უნდა ვიღვიქროთ, რომ მის თარგმანში, მით უმეტეს კრებულში შესატან ასლში, დათარიღება მოცემულია რუსულ-ბიზანტიური წესით, ე. ი. აქვეანერების განჩინებამ. ამ გრცული მსჯელობის მოტანა იმისთვის დადგომდა, რომ უანასანელ დრომელ წერილს ათარიღებდნენ 1491 წლით და თვლიდნენ, რომ „91“ წელი ქრისტეს დაბადებიდან წელთა აღივცის შემოკლებული გადმოცემაა. მაგრამ არც რუსეთში და არც საქართველოში ამ დროს მიღებული არ იყო თარიღის „ქრისტეს დაბადებით“ მოტა-

კურ ვითარებას უკავშირდება ეს ელრობა?

XV საუკუნის 80-იან წლებში ერთობ მძიმე იყო საქართველოს მდგომარეობა. ამ დროს იგი უძვე ერთად სახელმწიფოს აღარ წარმოადგენდა და დაშლილი იყო სამ სამეფოდ (ქართლოს, კახეთის, იმერეთის) და რამდენიმე სამთავროდ. ერთიანი ქართული დედოფლური სახელმწიფოს დაშლა გამოიწვია ორმა სოციალურ-გაბოინიერება და პოლიტიკურმა მიზეზებმა. ძირითადი იყო ჩამორჩენილ დაპყრობათა (თათარ-მონღოლთა და სხვ. ხანგრძლივ ბატონობის თუ არაერთგზისი შემოსევის შედეგად ქვეყნის ეკონომიკის მოშლა, ცენტრალური ხელსუფლების უკიდურესი დასუსტება) საზო-

„მე ამ ქვეყანაში გამაჩინა, მარნია და ფრთები ამისა. ამ ქვეყნის აზნებებსა და გამაგრებაში მონაწილეობა მიიღია და ამავე ქვეყნის სიმკაცრეში უნდა ჩავიძირო“, — უბის ნივანაში ჩაუნერია პოეტს.

ამაზე უფრო ვერ დასახიფთება ცხოვრების გზა შემოქმედისა, „იენე მშობლიური ქვეყნის ანუ ვას მარია შეუდგა“.

აღიო მირცხულავა ახალ ეპოქასთან ერთად დაიბადა როგორც პოეტი და სამართლიანად დამოკიდირა ადგილი საქმითა მწერლობის ფუძემდებელთა შორის. შესანიშნავად თქვა გიორგი ნატორიძემ: „სიტყვა ფუძემდებელი, მართლაც კარად გამოხატავს ყოველვე იმას, რაც ალიო მირცხულავამ შეძლო და გააკეთა — ნინ გაუძლვა და გზა გაუკვალა საქმითა პოეზიის პირველ თაობას. თითქმის სავანებოდ დემთხვა ქვეყნის სიტყაზე, საქმითა საქართველოს განახლებული მისი ყრმობის წლებს — ის ამაყობდა ამით და სხვანიარად არ შეიძლებოდა. რვეოლუცია და სამშობლო იყო მისი პირველი და უანასკნელი სიყვარული. ახლა ადვილია ყველაფერი — გზა ნათელია და გარკვეული, მაგრამ ასე რიდი იყო ადრე. მაშინ ბევრმა არ იცოდა, საით უნდა წახლეთო ქართული პოეზია. ცხრაშეტი ნოსტალებს და მის თანამოალებებს იმდენი ალიო აღმოაჩინდა, იმდენი შორს გაქრებდა და პერსპექტივის ხილვის უნარი, რომ სწორედ გაეკვლიათ გზა“.

რთული იყო ოციანი წლების ეპოქა. საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება რომ დაეგრძობა, რუსულ საბჭოთა მწერლობას უკვე საკმაოდ შინაარსიანი გზა ჰქონდა გაკლული. რუსეთში ის ის იყო იმარჯვებდა სოციალისტური რეალიზმში, რომელსაც ვერ კიდევ პირველი რვეოლუციის წლებში. ჩაუვარა საუფუძელი მაქსიმ გორკიმ. მაგრამ იმისადავდ მარც არსებობდა ისეთი ლიტერატურული ჯგუფები, რომლებიც ცხოვრობდნენ აღმურცხულავის საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში.

1921 წლის თებერვალში ქართული მწერლობაც სხვადასხვა მხატვრულ და იდეურ მიმართებაში მოუხრო. ყველა განმარდა: ცხოვრება აყენდა ახალ მოთხოვნებს, მაგრამ ამ ახალთან მისახლული გზა სხვადასხვანიარად ჰქონდით ნარჩოდეგნილი.

სიტორიამ ალიო მირცხულავას დააკისრა დიდი მისია — მოეღი სული და გული მიეცა ახალი ცხოვრებისათვის, განახლების ქარიშხლისათვის, რომლის უშუალო მონაწე და მონაწილეც იყო იგი ბავშვობიდანვე.

თეთონი პოეტი ლექსში „სასწაული“ წერდა:

ციო დაბურთული, დაბურთული
მიქროდა ფიმი,
თივარეს ემისა
ჯილისანი ნისლის პირიანე, —
იმშუებნობდა ცხოვრების ხე...
და გვიან ღამით
განახლებიდან რივრაფივით
მეც დაიბადე.
თრემე იმ ღამეს
ამოვარდა მამარო ზღვის ქარი,
აკვანს არწვედა გააფრთხობი,
სწუნდა, პოეტი, —
და, როცა თვალთ გაავახილე,
როგორც ციხარი
შვის შარავანდით
საქართველოში ამოდიოდა.

და მანვე ხანდაზმად დანათო თავისი პოეტური სიტყვა ხალხის სახაზურში. არ დაქანებულა, არ დაეჭებულა და უკვე ხანდაზმულა წერდა: „სიციხეების სასწარი სიბერესკენ იბრძა. არჩდილი მიახლდებოდა... შორიანდ მაინც „სიტყაზეკ მეტახის“. არ მინდა ჩამოვრჩე მას. სირმითლიავ

მივსდევ მას უკან, ქალარა ბავშუს დავემგებაც.

მერცხულავს დახედვე შურდულითა...
დაიბადა სოფელ ხორგავში. მაშინ 1903 წლის განახლებული იდგა. არაიენ იცის, პირველად რა შემემა შევანა სულში მომიცალე შევისანა, მთელი სიოცხულ რომ გაეკვა ცხოვრების გზაზე — მრავალშედიანმა თიბლა ყურამა, დედამაძის სიბოში, თეთრი ჩინარანი გარემოცემულმა ეზოში, მინდვრის ყვავილებით დანწნეულმა კონდრანმა, შოთთანმა სიბინსელმა თუ შუაგულ ეზოში აღმართულმა ყვემა ქადრანმა. აღბათი, ყველაფერმა ერთად.

მიგვიანებოდა ასე დასახტ პოეტმა მშობლიური ეზოს კოლორიტით:

აი, გაგვიქმრო მშობლიური სახლს
ყავარ-გათილის,
ენოც გაეცვილი ხალიჩებით
არის გამლილი,
კვლავ დაბაჩუნობის
დედაზემი სახენაილი,
დასვლავს ხბისა და... სბო კუნტრუმის
ბაღში ბავშვებიო.

პირველადნებოთი განათლება სოფელ ხორგავში მიიღო. შერე ფოთის საქალაქო სასწავლებელში, ზუგდიდის ქალ-გეთია გიმნაზია და კვლავ ფოთში. ამ პერიოდში დედაცა იგი ლიტერატურას. აქვე გაიცინო ლეო ქიარელი, რომელსაც პირველად ნაუკითხა ჯერ კიდევ ბავშვმა პირეს „სიბერის“ გაგუნებით დანერული ლექსი.

მალე მოხავალი პოეტი ჩაება არაგველურ კოპავერდულ მუშაობაში. 1920 წელს ჩვიდმეტი წლის ქაბუკო კოპავერდული გახდა. ამირომაც ასე ფართო ადგილი დაიკავა პოეტის შემოქმედებაში კოპავერდულმა ცხოვრებამ. 1921 წელს ფოთის საქალაქო გახეთ „მუშის ხმაში“ დაიბეჭდა მისი პირველი ლექსი, ხოლო 1923 წელს გაშიცა პირველი კრებული „მერეზი“. სწავლება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტზე, შემდეგ გაემგზავრა მოსკო, ბრიუსელის სახელმწიფო სალიტერატურო ინსტიტუტში, მერე გადავიდა ურნანსისტკის ინსტიტუტში.

ასე დიანო დიდი გზა გზა ადამიანისა, რომელიც მუდამ მდლარე, შვითიანი ცხოვრების შუეგულში ტრიალებდა და ვისაც მართლაც ამაყება შეეძლო ეთქვა: „მე პრძოდის გარდა რა მეგაერებია, რომ მადარდებდეს ხმა მწუხარების, პრძოდელი განვლილი ნაპრალებია ნაოქიანი შუბლის ღარებში“.

ახალი ეპოქა ყოველთვის ახალ ენთუტკურ და მხატვრულ მოთხოვნებს უყვანს მწერლს. იმისათვის რომ საქმითა ლიტერატურის ღრულულად გაეგრძელებინა მრავალსაუფროსიანი ქართული მწერლობის მდიდარი ტრადიციები, მხოლოდ მიწოდებუბორივი მოტივები საკმარისი როლი იქნებოდა. საქართო იყო, სოციალისტური შვეგუნების პათოსი, საბჭოთა ეპოქის თემებს და განწმობილებებს შესავფრისი მგებტრული ფორმა მოეხდა. ალიო მირცხულავა ყრმობისყრინდელი ლექსებივე გვევლენება სიტყვის მაღალნიჭიერ ოსტატად.

პროფესორი სერგი ქილაია წერს: „ნი-იან წლებში, როდესაც ილია ქავეჯავაძე სათავეში ჩაუდგა ახალ თაობას და რეალისტური ხელწერისათვის პრძოდდა დანიყო, მან სასტიკი ბრძოლა გამოეცხადა ცრუ ოხვრას და მოთმისა... საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველ ნაბიჯში რვეოლუციის პოეტიკი, რომელიც დავითაიარის რეალისტური ელასიკური მწერლობის მონიანეე პოზიციონი, ასევე ნინ ალუდგე დაეკლდებური ხელწერების შეგუარესს. ალიო მამაშვილს ერთ-ერთი მონიანეე ადგილი ექირა ამ თაობაში“. აღბათ ამასვე გულის

ხმობდა ოსებ გრმამაშვილი, როცა ალიო მირცხულავას შემოქმედებითი მოვლენებისათვის მიმდინელი საბჭოურ (გაიარათა ოქრესია) და პალეტის სახელმწიფო თიბარეში 1946 წელს) შესავალი სიტყვაში აღნიშნა: „ალიო მამაშვილის პოეზია პირინი რვეოლუციისა, ახლის შეტენისა. მისი პოეზიის პათოსი და ცცხელი იმდენად ძლიერია, ერთიანად გებინებდა დილსა და პაქარს. ჩვენ, მასზე უფროსი თაობის მწერლებსაც, რა გადავიდა მისი ლექსების ბებრძოლი სული და ეს ვე-ვადავსა კიდევ.“

„ახალი ამავე მოუძღვის ქართული ეპოქის ნინა-შე ახალი სიტყვის, რვეოლუციის დიდ მომდებარე ალიო მამაშვილს. იგი ხალხის შვილია, ხალხის პოეტი“.

და იგი, ხალხის შვილი და ხალხის პოეტი, უკვე 1921 წელს წერდა: „უნაყოფოა ფიერი თივარებზე, დღეს ყველაფერი სინათლედ იქცა, თქვენ, ერ, ცაში ბევრს წუ დაეძებო, ძირს სიყვარულით დახედე მინას“.

მოუხვენარი, ბოძობარი ცხოვრებისათვის არის დაბადებული პოეტი:

რად გინდა ლექსი
უღლური და უფრადიო,
საკუარი ცისქვეშ
სინძრის ოღში დღეს რომ გაღაცე,
ადამიანთა მოძრაობის
თუ არ ბელაბო,
როგორც პოეტი,
ბოშლუკი და მოქალაქე?

მისი სიტყვა თეთონი საქმე იყო. ხსენისან რომ მოითხოვდა თანამედროვეობის მხარდამხარადგომას, მშობლიური ეზო და ენის პატივსცემება, შემოქმედს რომ მოეხლოდა გულისტყვიანი ვადო უფრო ცხოვრების რიტმიპათოსის და უცხოურის მიბავა რ არ დავიწე, ქართული ცცხელი ავიგზიგზინა სტრქიონი, თეთონიან ცცხელით უღლურად ახალ ცხოვრებას. ამის ნათესალებლად საკმარისია გვიხსენებ... დაემკურნა პრძოდებში, „ქალქის ყვლეშობი“, „სამიღრა შრმისი გამარჯვებისა“, „მტკვრისხანი“ „ფუნქიულირიდან“, პოემა „ინერური“...

საგარეო საზღვარი და სივრცე

საგარეო საზღვარი

განა შეიძლება დაინგყვება იმ აღფრთოვანებისა, რომლითაც ხალხი ხვდებოდა პროლეტარიატის ბელადზე შექმნილ პოეტის ლექსებს. „შენ ჩამოგვიპოვდი, ბედოლო ლენინ, და ქვეყანაზე იბოლა დადგებოდი“ — აღიშნავდა ალიო მირცხულავას 1924 წელს და მერე თაბუბის ავტობიუსი დაერჩა მისი გულითადი სტრქორენობა: „ფსიკოლოგიურად შენს დროშას ვტარებთ მაღლა, დავემარტებოთ შრომისაგან დალილო, ლენინი შენს თვალებს წვედ არ დაგმარნახავთ ლენინი შენს შუბულზე მინას არ დავეყრით!“

როგორ უყვარდა პოეტს თავისი „სიმეორად და ბედნიერად“ ამერებულნი სამშობლო? ისე, როგორც შეუძლო პეფარბობა თავისი მრავალტანჯული და ნაიარტო ვუძე კლდეზე ამაყად მდგარ, ტრატებამაღლილ ძლიერ ვერებს. „ევიწი ხრამში თუ გახვალხარ — ხელი გამიწოვებოდა მუხს ვარიდეგ მონახარ ვერებსა, — ტანნი თუ მოუღებე ბიათი, ფრთებს ისხამენ მტრედები და საპლაგარებს შორედავან!“

ძლიერად და მეორად იდეა სამშობლოს „თეთრი გუბაში“ მშობელ მინაზე, ვერ მოიღადა მუდმივმა შუფთადა, მოუღებურბობამ. იქნენ ვინმეს იოლად, მარტიავად ნარმოადგინის ქაბუკობიდანეუ არწეული გზის ერთუღებობათვის შუნირული წლები, მუდამ შემატებული პოეტის ცხოვრება. „ჩრდილზე ვფხს რომ დამაგდამდენ, ტანში გამაგრილდება“, — წერს ალიო მირცხულავა ცხოვრების გულისთქმა კი სულ უფრო და უფრო იზიდავს მას. ქაბუკური ენერგია სქირდებოდა, არადა მთავარი ჯჯაჷა სქირდებოდა „ოცნების ბაისი“ მუდამ ყვაილობას, „შთაოცნების წინაშე“ სათითად მოვლას. „გაზაფხულის ნინამირიდედ“ პოეტს კი ასე მიმარტავს თავის ახალგაზრდულ დღეებს: „პოი, ჩემი სიჭაბუკე, ჩემი ძელი მტურხაბუბე, მე ოცნებამ გამათეთრა, განა დღეთა მწუხარება!“

მართლაცდა, ვით შებედავდა სიბერე იმ ადამიანთან მიახლოვებას, რომელსაც ასე შეუძლო შეფერწონი მშობლიური ქვეყნის სიხიდაფე:

ჩემი ქვეყანა, ვერე ლამაზი,
შავი ზღვის პირად აღმართულია,
თავზე გვირგვინად მუდამ მზე ადგას,
მისგან ღრუბლებიც დაფანტულია.
ხან გაშლილია უგზო-უკვალად,
ხან ვენახებით დახლართულია,
მთავ ლამაზია, ბარიც ლამაზი,
ცა — ფიროსმანის დახატულია.

სწორედ სიყვარულად დაღვრილი სიმღერა არის ქვეყნისა და ხალხის ყველა დაბრკოლების მაღალი. და როცა სამშობროება დაეშურა ჩვენს სამშობლოს, მამინეუ დაიქუხა გულიდან მოხეთქილმა ხმამ: „დასცხეო, დაქკარიო, მიჭეო, არ ენახო მათი ძირი მე, სად მეგულება სამშობლო, მტრებისთვის გასანარი მე!“

როგორც ალიო მირცხულავას ლექსის გმირი ქართული დედა ღმერთს შეუძინო შერთალი ზელებით ომში მინავალ ვაკაცებს და თან ჩიტის-გულსოფენა მშობლიურ წინას ატანს, ისე ესათუება თითოეულ გმირს პოეტის ლექსი.

რა გულწრფელია მისი სტრქორენობა: „თუ არა მამებს, ვის შუნეირის ჩემი ჯანი და სიხლერის ძალა?!“

ომის დროს ბევრი ლექსი დაინერა. თითოეულმა მათგანმა შესარულა თავისი პატრიოტული საქმე. მათ შორის მანინ არის რამდენიმე ნაწარმოებო, რომლებსაც მამინეუ ხვდით ნილად განანკურებულად აღიარება და მერც წლების მანძილზე სათუთად გააფეცემა თაბოდან თაბას, ვინც ამ თთობზე ჩამოსათულად ლექსებს დასახლებს, ვფიქრობთ, არ უნდა დაივიწყოს ალიო მირცხულავას „სიმღერა გამარჯვებისა“, „მშები“ და „დგას ორი ქალაქი, ორი მშადნაფიცი“.

„მე არ მიმანია სწორად, თითქოს ცალ-ცალკე არსებობდეს პოლიტიკური, სოციალური და ფილოსოფიური პოეზია. არსებობს მხოლოდ სოციალური ეპოქა, რომელშიც მოცემულია ცხოვრების პოლიტიკა, სოციალური არსიც და ფილოსოფიაც. რამდენადაც ღრმად სოციალური შემოქმედება, იმდენად ფილოსოფიურია იგი. მხატვრული შემოქმედებაში როგორც კი დაირღვევა ეს მთლიანობა, ის შემოქმედებაც ჰქრება...“ — წერდა პოეტი. ამის შემდეგ ნათელი ხდება მისი ლექსების სათუთად, შეფარულად ნაქსოვი ფილოსოფიური ქარტაც — ცხოვრების რაობა, ადამიანის სიცოცხლის არსი, კაცურკაცური ასებუბობის საიდუმლო...

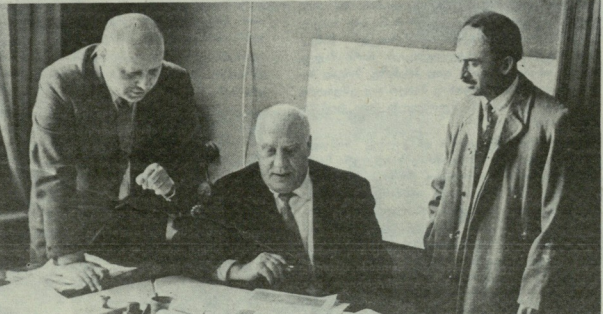
დაბოლოს, ალიო მირცხულავა ნაზი, საცარდა პეროვანი ლექსების აფტორი — „თეთრი ქალწული“, „ალუჩა“, „სამიჯფურო“...

გამჭვირავლად, გასაგებ სტრქორენობში რომ შექმნილი ალიო მირცხულავას მაღალი აზრისა და განცდის ჩატება, ამიტომაც მიიღოდა იგი ხალხის გულთან ახლოს. აქ, ვფიქრობთ, ზედმეტი არ იქნება, თუ ვთავისებობთ მწერალ ფელქს კუზ-

ნეცოვის მიერ გახეხი „ამრავაში“ (18. 11. 83) გამოქვეყნებულ წერილს „მხატვრული სიტყვის ძალი“. დღესაც კი, როცა საბჭოთა მწერლობამ ახალი სივრცეებს მიადინა, აუცილებელია აზრის ნათლად, ზუსტად და გასაგებად გაფიქრება, რათა მურუზაზიულ იდეოლოგიას არ მიეცეს ცილის-ნაშებისა და დემაგოგიის არაეთიარი საფუძველი. საბჭოთა შემოქმედებობა ინტელიგენციამ, — ვითხულობთ ზემოთ დასახებულულ წერილში, — უნდა მიადინოს ფილოსოფიური, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მოქალაქებრივი პოეტიციების მაქსიმალურად გასაგებად, ღრმად და ზუსტად გადმოცემა. მითუფერხად, ყოველგვამას სასიციოცელი მნიშვნელობა უნდა ჰქონოდა ოცოცდაათთან წლებში, რაც, ჩანს, შესანიშნავად ესწოდა პოეტს: „ახალი ლექსის დაშკვიდრებას განპარობს საბჭოთა ეპოქის ინტენსივია, ეპოქისათვის დამახასიათებელი რიტმი — ამრიგად: ქართული საბჭოთა პოეზია უღრმესად ნოვატორულია, როგორც შირანისთ, ისე ჟურნის მწირი-ვაც. იგი ეპოქის არა მარტო აზრის, არამედ რიტმის გამომხატველიცაა. მე ვთავაზობ იმით, რომ არავის არ ვყვარ. მე ვარ ახალი ქვეყნის, სოციალისტური საქართველოს მიყვადრი, ჩემი ხმაც ახალია და აზრიც“.

ღიას, ალიო მირცხულავა ქუმარტად არის ახალი ეპოქის პოეტი, ქართული საბჭოთა მწერლობის ერთერთი მოთავე, დღევანდლობის თანამედრევე არის იგი, რაკი სიცოცხლის, მოძრაობის, ბრძოლის გამომხატველი ლექსი, მოქალაქებრივი პათოსით ანთებული შემოქმედება წვეს ქვეყანაში არასოფეს კარგებს ელფერს, რაკი „არ ბერდება სიცოცხლე და სიღამაზე“.

ნათალა გიორგობიანი

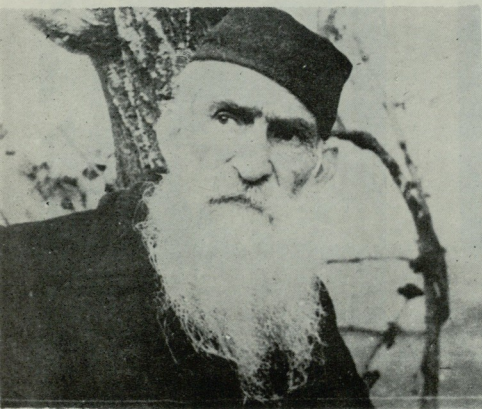

ეურნალ „დროშის“ ტედაქციოში: (მარცხინდან მარჯვნივ) მწერალი ელიზბარ უბილავა, პოეტი ალიო მირცხულავა (შუაში), და მწერალი აგეზუ ჯათაიძე. 1961 წელი. ფოტო გურას თაყანასია.

მეცხული
1913

აკაკი წერეთელი თელავში „ილიაობა-ზე“, 1911 წელი. ფოტო ვასილ როინაშვილისა.

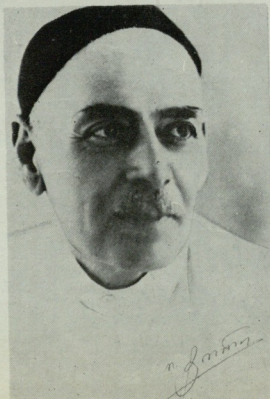
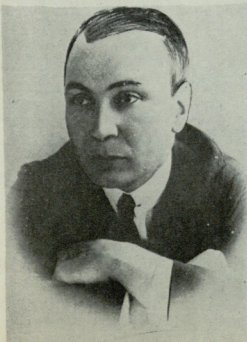
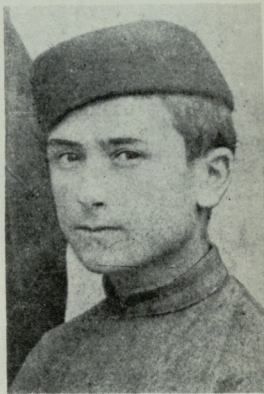
ვასილ როინაშვილი. ფოტო ი. ტორისა.

ლუკა რაჭიკაშვილი (ვაფა-ფშაველა), 1877 წ. (ფრაგმენტი). ფოტო ალ. როინაშვილისა.

იოსებ გრიშაშვილი. ფოტო ი. ტორისა.

კოტე მარჭანიშვილი თელავში. 1922 წ. ფოტო ი. ტორისა.

ვასილ ბარნოვი (მეორე რიგში, მარჯვენა მხარეს) თელავის წმინდა ნინოს სახ. ქალთა სასწავლებლის მოსწავლეთებთან. ფოტო ვასილ როინაშვილისა.

„მკვდარი ჩიტი და ჭიქა ასპარაგუსით“ —
(ოფორტი)

„ბუ“ — „(ლითოგრაფია).“

„იანოვსკი „მხედრები“ — (ილუსტრაცია).“

„ალ. პუშკინი „რუსლან და ლუდმილა“ —
(ილუსტრაცია).“

„მოლა ბაქალუი და ფრანგისტანის ელიი“ — (თავსართი).“

ალ. აქსაკოვი „აღმსფერი ყვავილი“ —
(ილუსტრაცია).

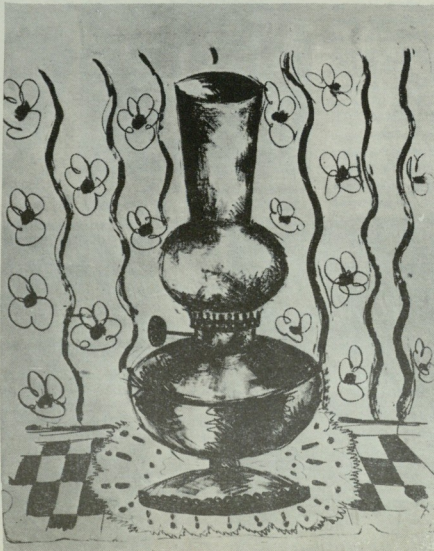
გელა ჯაბუა

ნანგი ფლემიტო — (ფერადი ლითო-
გრაფია).

გ. აბაშიძე „ლეკები
და პოემები“ —
(თავსართები).

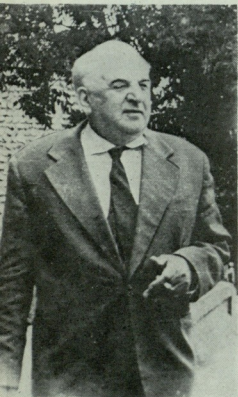
„ნავთის ლამპა“ — (ლითოგრაფია).

ბ. ტრავერსი „მერი პოინსი“ — (ცდა).

 გეორგიული
 არქიტექტურის
 ინსტიტუტი

თელავის საზოგადოებრიობა 1908 წელს კოტე ბახუტაშვილის თამაღობის 25 წლის იუბილესზე. ფოტო ი. ბარაკაიასი.

გიორგი ლეონიძე, 1964 წ. ფოტო ალ. ბროდსკისა.

ნატო ვაჩნაძე, 1950 წ. ფოტო ი. ტორისა.

ელენე ახვლედიანი, 1929 წ. ფოტო ი. ტორისა.

ვასო გომიაშვილი. ფოტო ი. ტორისა.

კონსტანტინე სიმონოვი და იოსებ ნონეშვილი. ფოტო ალ. ბროდსკისა.

მიხეილ შამულაშვილი და ისაკ ტორი, ფოტო ა. თელიაშვილისა.

მწილი იმის გამოკვეცა, თუ როდის და ვის ფოტობიტიკური მოხდა პირველ ქალზე თელავი, მაგრამ შემორჩენილია ერთი ძველი სურათი, ცნობილი ფოტოგრაფის ალექსანდრე რომანშვილის სახელ-სამ დაუკავშირებელი. ეს არის ანუხია განსაკუთრებული მანიფესტის გამოკეთებას თელავში 1864 წელს“.

ალექსანდრე რომანშვილი 1880 წლის ოქტომბერში წინა თელავს და შიდალი წლის განმავლობაში აქ ცხოვრობდა. ამჟამ დროის კახეთში მოგზაობებს. ფოტოზე გადაკეთდა ისტორიულ-მატიარული კულტურის ძეგლები.

ალექსანდრე კორეპსონდენტის ცნობით, მას გადასულია ძველი და ახალი შუაპიის მონასტრები, შუაპიის ღვთისმშობლის ძველი ტაძარს თავისი ძვირფასი ქვეპიურა, ამჟამ მონასტრის წინაა და წინააღობა სხვაგვარაა წარწერებშიც. იგი, ალექსანდრე ტაძარი, შუაპიის მონასტრი, ზაქაიალის, ნუხის, ბრუნის და სხვა ღვთისმშობლისა.

შემორჩენილია ალექსანდრე რომანშვილის მიერ 1877 წელს თელავში გადაღებული ფოტო, რომელზეც აღწერა თელავის სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლესა და მასწავლებელს ნ. შთავრდილოვანს ერთად აბაშელის ვაჟ-გაზაფხული.

ალ. რომანშვილი აქტიურად ჩაება თელავის კულტურულ-ლიტერატურულ და საგანმანათლებლო საქმიანობაში, აქ გაიწინა მან ცნობილი უღვაწე და საზოგადო მოღვაწე ივანე როსტომიანი, რომელსაც ახანდა ფოტო საქმე. ივანე როსტომიანი 1888 წლიდან დამოუკიდებელი ფოტოგრაფიული მოღვაწეობა დაიწყო. მისი განმავლელია დაჯავთვის ტრიტორიაზე არსებული მატრიარული კულტურის ძეგლები აღწერა და ფოტოგრაფირება ადამა და ვიდუფარა წინააღობა 1898 წელს ეკვიმოვი თაქაიშვილის რედაქციითა და შენიშვნებით.

თელავიან და ალ. რომანშვილის სახელთან არის დაკავშირებული ცნობილი მოღვაწის ლადი ანიაშვილის დაწინაურებაში ფოტოგრაფიით. რომანშვილის ფოტოგრაფიული ანიაშვილი 1894 წელს სპარსეთში მოგზაობების დროს გადაიღო ფოტოგრაფიული ქართულების ტიპები და მათი ცხოვრების ამსახველი სურათები, რომლებიც გამოაქვეყნა თავის წიგნში „სპარსეთი და აქაური ქართველები“ (1896 წელი). თელავში, ვახანაშვილების საფარში ალბომში, თავად მინახავს ლადი ანიაშვილის მიერ გადაღებული ფოტოები.

ალ. რომანშვილის ერთ-ერთი მოწინააღმდეგე იყო მისი ძმისწული ვასილ რომანშვილი (1879-1958 წწ), კრომელი 1900 წლიდან თელავში დასახლებულია და მთელი 50 წელი იმსახურა ფოტოსაზღვრის.

ვასილ იუს ღარიბი მშვენიერს მუღი, ბიძაძე ითავა მისი აღწერა, როცა ხატების შიგნით შუაგულ, ცნობილ ქართველ მხატვრის ვიგო განაშვილის მიანარს. შემდეგ კი მხატ-

ვრობითი გადაცემული ვასილი მიგზაზვარდა პეტერბურგში უკვეცა მოსკ თოთხისთან ერთად იქ დაუახლოვდნენ ისინი დიდ რუს მხატვარს — რეპინს.

როსტავს რეპინმა ვახანაშვილს ვასილს ნახაგვამ, ყრავდობა მიჰქცია ნახშირით შესრულებულ მათხოვრის პორტრეტის მიანახას. სწორედ ეს ვასილ მიგზაზვარდა კრესტსკის დასახლებულს.

რეპინთან ვ. რომანშვილის ურთიერთობის თამაშკიკვდილი მასხადი და დავალი იმავლის ისტორიულ-თეორიული მუშაუბები განსაკუთრებით საინტერესოს რეპინის სახელისის სამეი და ფანტორ შესრულებული ნახაგვამ. აქვე ხელნაწერი ნახაგვამ, რომლებიც ერთ-ერთი სახელი წყარო იუ ბ. ტაბიძისათვის, როცა იგი ალ. რომანშვილზე მიმორავთავის წერდა.

1900 წელს პეტერბურგთან დაბრუნებულ ვ. რომანშვილი თელავში იმეებს ცხოვრებას. აქ დაფუძნდა იგი, მისი მუშაუღ იუს სოფოი ნიკოლოზის ასული ვახანაშვილი.

ვასილ რომანშვილის ოჯახი თელავში თავისებურ ლიტერატურულ-თეატრალურ საკუთრების წარმოადგენდა. მისი ხშირი სტუმრები ყოფილან აკაკი ვერდიუცი, ვაჟ-შუაგული, ვასილ ბარნოვი, ვიროვი ქორეოგრაფი, იოსებ იმედაშვილი და სხვები.

თელავში ბევრს ახსოვს ვ. რომანშვილის ღამობა სახლ-კარი და ენო-ურზე, აქ ნახაგვამ შეპირნა-ვაჟი მონოხილი ვარდების ხევისა, ვაჟივანე ცხანბენის, სურათის გადასაღებად ვერდიუციან ვაჟებზეც სხვაგვარაა ბუტყორების რეკვირება. ყველაზე და ვჟაღვანი იგრნობილან მხატვრის თვალს, ვა-მოიგება, სხვაგვარ.

ვ. რომანშვილი აქტიურად იუს ჩანაბლი თელავის თეატრალურ-ლიტერატურულ ცხოვრებაში, თანამშრომლობდა წერა-იკითხვის თანართვლებული საზოგადოების თელავის განყოფილების, საბიბლიოთეკის გამკეთებისა და „ლიბაობის“ მინი-სიის კომისიაში.

ვ. რომანშვილი თანაურდნობა რეკლამების საქმეს, იგი ემხარებოდა ატვის ძეგლს, შუროკინა-ნა ნეგაგებები და სხვა რამდენიმე ინიციატის ღონისძიებას. თელავის ისტორიულ-თეატრალური მუშაუბები, მის მასალები მუშაუბ გადასება საზოგადოებრივი ფოტოგრაფის შეიკავებოდა, ბილოგების მცვენერებოდა ლექციონის თანხმებით.

ვ. რომანშვილს ეკუთვნის თანახობით ფოტო. განსაკუთრებული ინტერესის შემცველია მისი თეორიული პორტრეტები და ფოტოგრაფიული ნახაგვამ თელავის ლიტერატურული ცხოვრების ხელშეწყობა. მავალიად, აკაკის უკანასკნელ სტუმრობაში, „აკაკი სოფელი ვანახანაშვილი“, „აკაკი სოფელი ვანახანაშვილი“, „ვასილ ბარნოვი თელავის საზოგადოებასთან ერთად“.

ვასილ რომანშვილის ფოტოების უზრავლებლობა დღეს დაცულია ოჯა-

ხეში. მათ მნიშვნელობაზე სიტყვის აღარ ვაგვირეგლები, ვიტყვით კი მათს კარგი იმედას, თუ შეკრებილი ვიას და ერთ დიდეს მიუჩენილი.

თელავში მიღვაწეობდა ფოტოგრაფი ი. ბარკალია (სახელსწილი შექინდა მარტის ქუჩაზე, № 10), რომელსაც ეკუთვნის რამდენიმე მნიშვნელოვანი ეპოგრაფიული და საზოგადოებრივი ღონისძიებების ფოტო. მისი ნამუშევრებიდან განსაკუთრებული ინტერესს იწვევს ერთი ფოტო, რომელიც გადაღებულია 1908 წელს, თელავში, კოტე ბახტაშვილის ოთახებში 25 წლის ობიექტთან დაკავშირებით.

თელავში 20-იანი წლებიდან ვ. რომანშვილის და ი. ბარკალიას პარალელურად ფოტოგრაფიული საქმიანობა იმეებს ისაკ ტორი (ისაკ იოსების ძე ტბერტრაშვილი — 1899-1969 წწ).

ისაკ ტორი მრავალრიცხოვანი ოჯახის შვილი იუს. მას იფიდაობი და-მას ჰყავდა. თითონი კი შვიტქმეტი იუს. ისაკი ნახაგვამდა თელავის სამკოტელო სასწავლებელში, რომლის დამაფუძნებლის შემდეგ სამხატვრო განათლების მოსაღებად გაემგზავრა თბილისში. იგი ეღუპრა ქალისის შვილი იუს. შემდეგ იგი ჩაურცხებდა საზოგადოებრივ-საზოგადოებრივ სფეროში, სადაც ახანდალდა იაკობ ნიკოლაძე. სალაშრომი სამხატვრო სკოლაში იუს, ხოლო დღითი, კლარის ფოტოსტუდიაში მუშაობდა როგორც რეპტიკორი.

მაღლ მოსულილი ომის დანიყო და ისაკ ტორი, ჩაიხს ფოტოგრაფიის დაფუძნის გამო, მიგზაზვარდა თბილისიდან და ემგება ჯერ ქუთაისის, შემდეგ ახალსწყაის სცენისმიყავრეთა საქმიანობაში. 1919 წლიდან კი პრუნებდა მშობლიური თელავში და მუშაობის იმეებს თელავის რუსულ და ქართულ სწავლებელს და მისი, ამჟამ დროის წინააღმდეგობა ფოტოგრაფიულ სახელსწილს. 1924-1940 წლებში იგი მუშაობს თელავის სკოლებში ხატვა-ხატვის მასწავლებლად. აი, რას წერდა მისი ნაწარმავარი, ცნობილი ფურნალის-ტი არილი კოლაშვილი:

„1922 წლიდან თელავში მეორე შრომის სკოლაში ეხანაგვამი. სკოლის დირექტორი იუს მეზად განსწავლული ქართველი უღვაწე-ადრე კოტე ვიროვის ძე ვაჟაგვიძე. ადრე ხატვის ვახანდალდა ვალერი სიდაშინ-როსთოვი, 1924 წლიდან კი ჩვენი მოსწავლე ხატვის მასწავლებელი ვაჟაგვიძის ახალაგზარდა კაცი და ვიროვის ამირდინად ხატვის განსწავლი ისაკ ტორი, პატივი ეყიო და შუყავარეო. ჩვენი მის შესახებ ვაგვირედი ვკვირნდა, კარგი ფოტოგრაფია. მარალიდი გითხარო, გვესტოვა მისი მანაუ-

ლებობაზე ხატვაში, იყავრედი სცენის ფეროკარზე წარუდა ხატვის მასწავლებელი მარალიდი ვიროვის და მას დღესაც პატივისცემით იხსენებენ ნამონაფრებში“.

ისაკ ტორი ახსოვარეო რეორეც თეატრისა და კინოს მახლობლი. იგი 1932 წლიდან სახელმწიფო დრამატული თეატრის ასახიგებლის 100-მეწიფეა. განსაკუთრებული დასამახსოვრებელი სახეები შექმნა მისი პიესებში: „რაც ვინახავს, ვიდარ ნახავს“, „სულიდა“, „ამერიკელი და“, „არინი მალაღანა“, „და-მას“ და სხვა. იგი საუკეთესო იუს სახასიათო რომლებში მან წარმადგინა ერთი კინოშიც ვახანაგვამი.

ისაკ ტორი განსაკუთრებით ფოტოგრაფიის ისტორიაში დარჩა. ვინ მოიღოთ ფოტოგრაფიის მიერ რამდენი დაურავარი სახე ადამად. იგი 1927 წლიდან იუს „ხატვატის“ (შემდეგში საქელის) და სავეტის ფოტოგრაფისმდგენი, მისი პირველი გამაქვეყნებელი ფოტო კი მოწინდროდა იოსებ იმედაშვილის მიერ „თეატრის და ცხოვრების“ ამ დღიდან მოყოდებულ სიცოცხლის ბოლომდე რუსულ-სოფიური და საკავშირო ფურნალ-ვაჟებების აქტიური კოტეს-პორტრეტი იუს.

ა. ტორის ფოტოგრაფიები (დაცულია თელავის ისტორიულ-თეატრალური მუშაუბები) სიცოცხლის ბოლომდე, ხატობა მგერობის, თეატრალური და ლტერატურული ცხოვრების მრავალ ძვირფას ეპიზოდს შეუხვედნია. საყურადღებოა ქართული თეატრის კოჩივების — ლადი მუხისმთელის, ვასილ აბაშიძის, ელისაბედ ჩერქველიშვილის, კოტე მარკიანიშვილის, სანდრო ამბრეჯიანის, ვერკო ანჯაფიარის, თამარ კოტიშვილის, სერგო ზაქარიაძის, ვასო ჯაჭავაძისა და სხვათა ფოტოები.

ა. ტორმა „ქართული კინოს მშვენიერს ნაგვო ვარჩაბის საოცრად შომაგვამი ფოტოები“ დაგვიტოვა. სურათი „ნატო მავნელით“ ხომ ყველაზე პოპულარული იუს მის ნამუშევრებში.

იუს არ განახნებოდა ჩვენი თელავის სახელმწიფო ადამიანების ევანგელ ბურტკაშვილის, ნიკოლოზ მუსხელიშვილის, ვიროვი ლეონიძის, იოსებ რომანშვილის, მიკოლა ბახანის, მიხეილ ქუარდულის, მიხეილ მოსხოვის და სხვების საუკეთესო ფოტოები, რომელთა აფერია იუს ბ. ტორი.

ტრადიციები დღესაც ვრძელდება, ქართული ფოტოგრაფია თელავში მესურათსატენთან ფოტოსაზღვრების მრავალი ნიმუში შეიძინა და ყველა მნიშვნელოვანი მოღვაწე.

გიორგი ჰავახიშვილი

ქუთაისის ბულვართან

წინ აკაი მიზრძანდება
ღვთიურ შარავანთო,
ბულვარს ჩრდილი დეცა,
წყარმელდა და განდილდა.

გიორგი ნატროშვილის ლირიკული
შოროლოტი გაცხრა სართულიდან

ღვთებამ ასე ინება და...
ზარდა და ზარდა...
ჩემს აივანას — მეტყურ სართულს, — ამოსწვდა რტოთი.

გულაძის წყაროსთან

გულაძის წყაროსთან, —
გულაძე კაცია,
რომელსაც არა აქვს ტყუილის გუდები,
მართალი კაცია, —
ტყუილებს გავეცი
და იმის ანკა წყაროსთან ვბრუნდები.

ლევ ტოლსტოის ქართული კორესპონდენტი

„უსაყვარელი ხალხია, ეს ქართველები,
ჭკიანიც, სათნოც და კეთილიც...
ან რა დიდებულინი და ხელგამოღონი არიან ისინი!...“

დღე მწერალს უღრესად მჭიდრო,
მეგობრული ურთიერთობა
პურონდა საქართველოს მონინავე,
პროგრესულად მოახროვე ინტელიგენციასთან,
ქართველ მწრობანდა და მისწავლე ახალგაზრდობასთან.

ველთა ფართო ნრეებისთვის უკვე
საქმადი ვნობილმა პოეტმა სანდრო
შანშიაშვილმა პრესაში ნაითხა —
„ლევ ტოლსტოის სტატია —
„თვითმკვლელობის შესახებ“,
რომელმაც უდიდესი შთაბეჭდილება
მახადინა მასზე.
ჭაბუკ სანდროს გადუგეგმვტრია ზოგიერთი თავისი
მისაზრება წერილობით ენობრივ-
ია თავად ავტორისათვის.
და აი, მარტის დამდეგ ყმწმელმა კაცმა
ისანია პოლიანაში გაავრება პატარა
ბარათი, ფრადი მორქადაღებული
თხოვნით — იქნებ, როგორმე
მოიხერხებინა დიდ მწერალს და
მისთვის გასაცემად განემარტა
სსეწმეული სტატია დედაზრნი.
„პბტიცემული ლევ ნიკოლოზის
ძვე — წერდა სანდრო შანშიაშვილი, —
მბატავთი, რომ გართობი მცირე
მწერის, ძვირსახს, მით უმეტეს, ჩვენ-
თვისაც გუწინ ნაკვიცხო თქვენი
სტატია: „თვითმკვლელობის შესახებ“
და უამრავი ცოცხელმა კითხვამ,
მივიწმეულ-მინებინებდი მ,
კვლავ გააღვიბა ჩემში დი ისინი
ელანს პასუხს.
მათი გადამწვევბ,
მათზე პასუხის გავიკ ვეგვ მწერის
აღმტატება და გადავწმეებ მომე-

ამ კაცის ჩრდილებში სიზმარი ვნახე და,
ღმერთო, ნეტავი სიზმარი აცხადდეს.
გულაძის ასულმა ამ ჩრდილებში იაროს,
ცვრიანი ნისლები წინ გაივაროს თან...
სკრინის მოსაქმელად დავბრუნდი,
მოვედი და სული მოვთვქე გულაძის წყაროსთან.

ზღაპარი

ციალიდან: „შვილწმობი“

ზღაპრები გიყვართ... ზღაპრებს გიყვებით.
ღღვებე, — მოსაულოს, — ვარჩევი ხვალინდელს.
კლდედან კლდეებზე ფრინენ ჩახვები
და მონადირის ტყეების ვარდებე.

ღღვებს ვაიღებე
ქაბუჯს ხნაოიანს,
ღღვებს ვამარტებ...
თქვენ გიბართათ.

და თქვენს ვარდებფერ წუთისოფელს
ვესკვი ჩერ ამგვარად.

***

მიყვარდა ზოგნი, მათ მჩქეფარ მკერდთან
დაღლილი ერბანს მივბეწვებდი.
რად შემომაცვდა ის ვეკვებები
და ის ეღვემბი იხვეერები?!
არ დავთენილვარ შენს მჩქეფარ მკერდთან,
არ შეგხევივარ,
და შოინოზორ
შენს ლანდს დავსდედი.

რად არ ვიცოდი რა ვეკვილი ზრდიდი?!
რა სიყვარული იყო ასეთი?!
რად მუყავის იხვე შენი ვეკვილი?!
შენს დიდებულ ცის რად ვერ ვეღვევი?!
იხვეცი ეღვას შენსას ვადნები
და შენს სიყვარულს ხელში ვეღვევი.

საქრებულო
გაზეთობის
საქართველო

გიორგი ბაჰაუნი

მოღვაწე

ნაკლით უნაკლი ვინ არი, გენაცვალე, თავადაც კი გეძებ, მაგრამ ძირითხინანტი რომ წაშვეს რწეზია, მინც კმაოვის რაღაცა. ბგერი სამშრომ გავქმ, ბგერი არ იქნე, ჩვენი დამაღრმად უნანა გარბანა რაობადა. სიხარბია შენსადაც კი შენთვის სხვი შეტანა არ შეგიძლებს, რომ აღარა ეშველოს, რა, თორც, გამოსწორებელი გამოსწორება.

● მუხასავით კაცია — მაღალი, ახივანი, დარბიასელი, დიდუნეზავით, ვაქცაქური შრომასა და ცხოვრებაში...

სამუშაო სკოლის დამთავრებისთანავე ვადიშალა დავით ჭიჭინაძის შრომითი ბიოგრაფიის თავფურცელი. საკომლუტურის მშენებლობის ერთერთი საქვეყნოდ აღიარებული თანაკაცი, ორჯანა სოციალისტური შრომის გმირი ანთიმოზ რაფაეა, ჩაოთხის საფინანსო განყოფილების უფროსი ვიოგორ შენგელია, ძველი ბოლშევიკი კირილე მიქია, ვსლდიმერი ზაქარაია, ავთანდილ ჭიჭია იყენენ ის ადამიანები, ცხოვრების ფართო სარბილზე რომ ვიყავით ნიჭიერი, შრომისმოყვარე, ვამკავშირის აღზრდილი ახალგაზრდა.

1934 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტის სტუდენტად ვახდა. მისი თანაკურსელები იყვნენ შემდგომში ცნობილი მოღვაწენი — გრიგოლ ევანია, ოლია მირცხულავა, ნინო ევანია, მიხეილ ბიჭოშიშვილი...

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ დავით ჭიჭინაძის ფინანსთა სამინისტროში დავტოვე სამუშაოდ. ამ წლიში-სათვის არასდროს უღალატნია თავის პროფესიით ვატყუებულ მამულშივეღს. იგი სიყვარულთ იგინებდა კონკრეტულ ცნამკურსებს, ბევრ ჩხვივდა, ვასლი ხახანაშვილს. საფინანსო სამსახურის ამ აღიარებულ ხელმძღვანელებთან ვაიარა დიდი სკოლა, მიიღო საქირო წრითობა.

1940 წელს შედის პარტიის რიგებში. 1944 წელს ირჩევენ ზედღების შრომითელა დებუტატების რიასაშუაშ აღმასკომის თავმჯდომარედ. 1948 წელს ოპოზიციის მოქინავე აღმინიანება ერთად დავით ჭიჭინაძისა სოციალისტური შრომის გმირის მაიალი წოდება მიანიჭეს.

ცხოვრების გზა, როგორც მისი თაობის ადამიანთა დიდი ნაწილისათვის, არც მისთვის ყოფილა ია-ვარდით მიფენილი, იგი სიმწუნენი, წინააღმდეგობანი. პრინციპული, მომ-

თხოვნი, მებრძოლი, არ შექრიალა ამ სინდელთა და წინააღმდეგობათა წინაშე.

50-იან წლებში დავით ჭიჭინაძის სწავლის აგრძელებს ლენინგრადში, სსრ კავშირის ფინანსთა სამინისტროს აკადემიაში, რომლის დამთავრების შემდეგ ინიშნება საქართველოს სსრ ფინანსთა სამინისტროში წამმართველოს უფროსად.

1953 წელს იტანაგნება აფხაზეთში — სამი ათეული წელსწიდა, ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა მინისტრია. თავისი მდიდარი გამოცდილებით, დიდი აღმანიჭარი სითბოთა და უმწეველი მუშაობით თათბების აღზრდით, იგი მაგალიათა იმისა, თუ როგორ ვატყუებთ, რულენდით უნდა ემსახურებოდეს ქვეშაობრი მოღვაწე ხალხს და სამშობლოს.

ავხაზეთის ფინანსთა ეკონომიკური დამოხისა და მეგობრობის სამსახურში აქოსეს მიერ თავის ცოდნას, მისი გამოცდილებას, კოლექტივი ვამკედელ დგას სახელმწიფო სასხარტის, სახალხო დოღალათის მიზნობრივად ხარჯვის უმკაცრესი რეჟიმის სამსახურში. საქარისა თქვენს, რომ აფხაზეთის ფინანსიტება ზუთერი ვამარჯვეს საკავშირო სოციალისტური შეკრებებაში და აღმასხარტეს ვარდაშავალი წითელი დროში.

დავით მიხეილის ძე კეკელია ყოველთვის ყურადღებანიანია, მზრუნველი, როცა ფინანსური დახმარება სჭირდება ეროვნული ლიტერატურისა და ხელოვნების აღმავლობას. თეატრალური კოლექტივები, სილურისა და ცეკვის სახელმწიფო ასნამბილი, სახელმწიფო კაბლე, სიმფონიური ორკესტრი, მოზარდ მკურნებელთა თეატრი, ყურადღებუბუნების რედაქციები... რამდენი რამ არის ვასთავალიწინებელი და გამოცდილი მინისტრული ყოველთვის საქირო მზრუნველობას იჩენს შეუქმედი კოლექტივებთანდამი, ამბობდაც ექვანთა მას მიზნისა და მეგობრობის უუნჯარო მსახურს.

პარტიისა და მთავრობის დღამდებობათა შესაბამისად, რამდენი რამ ვითდება აფხაზეთში სოციალისტური და კულტურული განვითარებისათვის, რამდენი რამ ათორცე ფინანსთა მინისტრის მზრუნველ და მოკიდებულებას. ისე ყოველთვის მზადაა ზემდგომი პარტიული და საშუაოთა ორგანოების

დახმარებით ვადაწვევით ს ცხოვრების მიერ წამოჭრილი ყოველი პრობლემა, სახელმწიფო სახსრებს რომ საქიროვნის. ვერც "ხელაშლოობას" დევნებთ პარტიულად მინისტრს, იგი სახელმწიფო თანხების მიზნობრივად მართვის ოსტატია.

საქართველოს სსრ და აფხაზეთის ასსრ დახმარებელი ეკონომისტი, სსრ კავშირის "საფინანსო სამსახურის წარჩინებელი", საქართველოშია და სიყვარულით სარგებლობს გამოცდილების ვახაზერების მიზნით მათთან საღიანს არ მოსულს — ჩვენი ქვეყნის მოძიე რესპუბლიკებიდან, საზღვარგაღიდან. აფხაზეთის არა ერთხელ სტუდენტები იყვნენ დავით ჭიჭინაძის კოლეგები მობოლოტოვანი, ჩხვისლო-ვაიკანი. ყოველვე ეს მეტყველებს აფხაზეთის მეთიხე — მეთაურ მოწვევის უმჯობეს საბჭოს დეპუტატის, პარტიის საოლქო კომიტეტის წევრის, თავისი საქმის ხიხებულ მცოდნის დავით ჭიჭინაძის დახმარებუბუნება ქვეყნისა და ხალხის წინაშე. ლიხინის ორდენი, "საპარტიო ნიშნის" ორი ორდენი, შრომის წითელი დროშისა და ხახლია მეგობრობის ორდენები, შეიდი მედალიან, საპარტიო სიგელდანი ერთად, სოციალისტური შრომის გმირის ღირსიულე მამულშეგობიანებე მივანიშნებს. თვალს თუ ვადაღალებს დაბადების 70 წლისთავის აღსანიშნავად საქართველოს ხალხს უმჯობესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპარტიო სიგელით დავალოდებამათი დავაქვეშითები მიღებულ მრავალბიჭობან მოლოცვებს, იგრნობით, სიყვარულით სიყვარულთვე როგორი პასუხობს ხალხი.

მსარბევაშლი ვოლიათი, უკან ვადავარცხნილი ხშირი თმით, ჭალარი უღვაშებით, არა მარტო ფიზიკური — სიღარიბაშილი, ცხოვრებისეული მდიდარი გამოცდილებით დარცხრათული, ლიხინი ნაბიჭობ რომ მიიღის და ჭირში სირიბობით, ყოველთვის იტყვის საყოველითა ყურადღება — ქვეყნის შევლია, ხალხის ღირსული სამსახური. აწონილი სრეყიით ტკილმომუხარო დავით უშრალი შეგზერის დროსაც ვადაღაზხად დეადმინაწურ სითბოს აბიჭებს, რამეთუ თავადაც ამავე სითბოთა ასე ადასრუბული და დავაგებელი ქვეყნისა და ხალხის თვალში.

333333 აქუარაღი

შინაგონი

შინაგონი

ლალი მარტაშვილი

გამოვდებო. მარტო ის კი არ არის საქმე, რომ ცხრა საათზე ყველა დასვა თავის მაგიდასთან და ექვს საათამდე ფეხი არ მოაცვლევინო. უოდა, ახალი კადრი უკეთესად გარმოიფხვს თავს სამუშაოსაო. ასეც მოხდა. ახლა სხვამ იდო კისრად ჩვენი მწყემსობა: ამ ახალს აქვს პროფესიული ცოდნა? — ეჭვიც არავის ეპარება. პატიოსნება? უპატრონოს რა ხელი აქვს ჩვეთაში? როგორ ყველას ამას ბუნებრივად ერწყმის ორგანიზატორის უნარი? ენახოთ! ჩვენი ახალი დირექტორი მოახდენს, რა თქმა უნდა, რეფორმებს. რაღაც გაიმწინდება, რაღაც განაწმენდება. მერე, ალბათ, იმასაც გამოიარნდება რომელიმე უბანზე სისუსტე. მერე რა! საქმის სიყვარული გაამართლებს და მოსაპოვებს ის სისუსტეს. მე კი ისევ იმაზე ვფიქრობ: გათავისუფლებს ჩვენი დირექტორი, დაქუცუნებს კაცს მუშაობა. ამდენი ხნის მანძილზე ვერაინ შემიშნა, რომ დანტესტდება არც ცივი იყო და არც ცხელი. აქამდე არავის მოუვიდა ფიქრად, რომ საქმეს ახალი ძალა სჭირდებოდა, მომთხოვნებლობა და კონტროლი სჭირდებოდა.

ამდენი ხნის სტატი წარმოგიდგინათ? შეგეცოდა, ალბათ, უძილო ლამებებს ებრჭვას სანაღლი-მეტყი, ვეფრობოდე. ალბათ, დარდს უღელში იტრიალებს-მეტყი. კაცია, ჩემსავით ტრილთ ხომ არ დაინწყებს და ცრემლით არ მოიხობს გულს. კაცმა რომ თქვას სიმართლე, ჩვენი დირექტორიცა ტუფადა იმპო, რომ ზოგი ქრტიანსავით — ცეკვა-მეფრანაშია, უნდა დინახოს, ის ქრტიანს თუ არ გაკოტბო, თუ არ მოსახიზო, არ იქნება. ბუს არაკი ხომ გახსოვო... ისიც ყოფილა ერთხელ ფრწველი მფე. არ ჰქონდა სამეფო გარგენობა თუ!

მეფვე ბატონო, რა რბილი ფეხები ქტინიაო, უთქვამს მასხურს, ფეხს რომ მპანდა. გულიც ჩვილი მპექს, რომ იცოდეთ, — უპასუხნია

ბუს. იმ მსახურს მივლი ტყე შეუყრია: ჩვენს მეფეს რბილი გული ჰქონია, რაც გინდა დავამზოვოთ არ დაგვჯავსო. გადაირია საფრინველეთი. გაბაბუს ბუ, ამოიბუეს და გამოავდეს ტახტიდან.

ორგანიზატორის ნიჭი სხვა რამეა, შენი ჭირიმე, დანტესტებულების ხელმძღვანელობა რომ ადვილი იყოს, შენ მე დამასწრებდი? ოჯახი რომ ოჯახია, განა რამდენი ნეერია ოჯახში, შვი, ექვსი, მის ხელმძღვანელსაც ორგანიზატორის ნიჭი სჭირდება. განა არ იცნობ ისეთ ოჯახს საკმაო შემოსავალი რომ აქვს და მაინც უჭირს ცხოვრება, ზოგჯერ პურის ფულიც რომ არ აქვს და სცხებებზე დაგას, რატომ იქ უნაიათ დაისახსილოს ზის სათავეში. დაისახსილოს თანავეს კაცის მონაცა. ვერ შენიგია, რამდენიც დახარჯვის უფლება აქვს...

...ჩვენი პოინერული რაზმის ხელმძღვანელი ჩვენივე ჯგუფული ბიჭი იყო ცემ, რა ბიჭი დალილდა იმშილი, ის რომ რაზმის შერეუბას მოინვედა, ვის შეეძლო გავცინა. განა გვეუბნებოდა, არ გააცდინოთ, თორემ შუა დღეს დაგაყრიოთ? არაფერსაც არ გვეუბნებოდა. გამოგვიცხადებდა: ხვალ, დასვენების დღეს, შევიკრიბით სკოლის ეზოში და მერე ნეალო უბნებში ნეალო ნეალოს შესასროვებლად, ვახტო და კოლა შეხვდებოდნენ მოიცავნენ, ითხ გორბობას გავტენით, ავიკოდეტო სახედრება და ნეალებოთ, კოლექტივის ვენახის თავში დავეყრიოთ. ასეც იყო. დავესუდიოთ ბოს-ლეს მიდამოებს, დამწვარ ნეხებს აუხვებდალთ, აუხვებდით გორბობებს და გოგოები სახლებში ნეალოდით, ბიჭები კი ვენახის გზას დაეჭებოდნენ. ხვალ სიმინდის ტუცვამი უნდა მივეყვლით ჩვენებოთ, გამოავიციებოდნენ მასწავლებელი და ჩვენი რაზმის ხელმძღვანელი ჩავიკრებოდა ნინ და დავუშვებოდი მინდფარსადა. და ისეც შევესოვდი დავამტერებო პლანტაციას.

თვითონ ხომ დაილა არ იცოდა და ჩვენც გვახალისებდა. სიცოცხლისციხით ვუკლებდით იქაურობას. კლასის ხელმძღვანელს მაგარად ედგა მხარში.

რით განსხვავდებოდა ის ჩვენგან? სწავლაში რომ ჩამორჩენილი ყოფილიყო და ჩვენ არ გვეზიანებოდა, ამოვიუბედით, არ დავუჯერებდით, მაგრამ მარტო სიბეჯით არ ეყოფოდა. იმაზე კარგი მონავედ სხვა გვაყვდა მისხელ ხელმძღვანელ მათემატიკის მასწავლებელს აშუგენად, ისე ხსინდა ამოცანებს, მაგრამ ორგანიზატორის ნელი არა ჰქონდა იჯდა ჩვენსავით განასალო.

...სოფელში მუშაობიები მოსულიყვნენ. იქვე, ჩვენი კუბების ეზოში, სკოლის გვერდზე, ორი დიდი ბოძი ჩავდეთო მიწაში და ზედ დიდი თოკი გაუბათ. ერთი ახალგაზრდა ხელში დიდი კეტიო ისე გადი-გამოდოდა თოკზე, ნევილია, დაგებოდა, ხტუნავდა, რომ თოკზე კი არა, მიწაზეც ნაუტყველად ვერ უძლებდა კაცი. გაკვეთილები დამთავრდა. მონაფეხი სკოლიდან რომ გამოვიყვებოდა და ეს სკოცარი სანახაობა ენახებო, ყველაფერი დავგავინწყე. ვისუა-ახსოვდა, რომ გავეფთხებოთ შემდეგ რაზმის შერეუბა ისე დანშინული, მით უმეტეს, რომ ჩვენი რაზმის ხელმძღვანელი მასწავლებელმა სადღაც გაგზავნა და იქ არ იყო.

...მეოთხედი მამობაც თოკიდან, პატრონმა ლანგარი დაიჭირა ხელში და ნელი ნაბოთი წრეს შემო-

არა. ახლა კი მოვედით გოთა და გავიქციეთ დარცხენილები, ადევნით გაგვარებულ ბიჭის წინაშე.

ახლა მივიკვს, იმ პატარა ბიჭსად ჰქონდა ამდენი ძალა. შეიძლება აქ მისი წყრომა, ცოტა მეტი იყო. ახლანდელი ბავშვებივით ტელევიზორი გვეჩინა ხელში თუ თეატრში დავყავდით მასწავლებელს. ერთხელ რაღაც სანახაობა გავიარნდა სოფელში და იმის ნახვამდეც საყვედური დავიძახებოდი, მაგრამ ის ბიჭი ისეთი იყო, მასწავლებლის წინაშე უნდა ეგო პასუხი და იმითომ.

...მაგრამ ისე რომ თქვას კაცმა, თვითონ უნდა იცოდეს, რისი უნარი გაქვს. რაც არ შეგიძლიან, ანა რომ ექვიდები, მტერსა სთხრის ზედებს! ახლა სხვაგანარად უნდა, ჩახხეთო ცხოვრებაში, ჩემო ძმარო. ახლა მეტი სიბუნებელა სჭირთო. მე და შენ ამისი თვით არ გავცეს, კარგი ხელმძღვანელის ხელში კი კარგად ვიშუშავებო. ამბობო უნდა დავეტყინებო ჩვენს სკამებზე, რა და მოხვეს რომ უთქვამს, „უსრბოლო ნეაღირი ბაკაცი და ქიალოვა გამამრავლებს“ — ისე მოგვიკვა.

ჰოდა, შენი ადვილი უნდა იცოდეს, თუნდა შეგებვენენ, უარი უნდა თქვა, მაგრამ ვინ გეხვენება, აბა ნაცრონო, აბა ნიოსისავო, ქვეყანას რომ ფეხზე დააყენებ, ჩვენც კაცნი ვართო, ავი და კარგი გვესწავსო, და იმდენი, რომ... დაგნიშნავსო უფროსად, მერე კარგია? ისე კარგი დავყაროს ჩვენი მიწანელის აუად მასწავლებლს!

საქართველოს პარტიის ორგანო შინაგონი

გვეშურე მოსკოვს. სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემია ხომ თითქმის მთელი კოლქია, გოგონებულ შეყვარებულ და ღირსეულად, რომელი მიმართულებით გამგერულნი იყვნენ. უცნობია მანდლისასამი მომავალი აწარღებენ. ვისარგებულ მისი გეოლოგებობით.

მან აკადემიის ვ. კლუჩკოვსკის ლაბორატორიაში შემავალი (ვ. კლუჩკოვსკი იმჟამად დ. პრინციპის შემცველი გახლდათ). ლაბორატორიაში ძველი თანამშრომლებიც აღმოჩნდნენ. ზოგი თანაგინ თურმე კარგად იცნობდა ჩემს მძას, ისიც ახსოვდათ, რომელ მაგიდასთან მუშაობდა. მე უხუბურად ხელოვადავუთხრა მაგიდას და ცრემლი წამსდა... შემოაჩვენებენ, მამაშვილებდნენ, მანუგებდნენ...

გილო კაი და მალო ტანის, სიმათური გარეგნობის შუახნის კაცია ითვისა - ვინ მიცდის საქართველოდან ვ. აკადემიის ვ. კლუჩკოვსკი იყო. თითქმის დაკარგულ შვილს შეხვალა, ისი ლევადა. გადამიღო, თარბებიდან წიწები, ჟურნალები და გაქანა, თუ როგორ ინგლისურბონდენ ვაჭარბელო, ფრანგ, ენგლისურბელო, ამერიკულ მეცნიერები შალვა ცინცაძის შრომებს. ბუგრი მასალა ჩემთვის უცნობი და ძალზე საინტერესო იყო. აკადემიის დიხანს მესაუბრა, მერე კი მითხრა, რომ ჩემს მის მეცნიერულ მოღვაწეობას მალოან კარგად იცნობდა მისი კოლეგა და თანამშრომელი პრფესორი ვ. ჩირიკივი, რომელსაც შეუძლო, აღედგინა და შიამიბავლობისთვის გადაეცა შ. ცინცაძის მოღვაწეობის შესახებ ბუგრი საგულბოხშიც.

შეხვედი ვ. ჩირიკოვსაც, მან სული მოღ საგულბოხში წერილი გამოაქვეყნა "შალვა" ჟურნალში "Почоведение" ში (1963 წ.). ხაჯარბი ნაშრომის დასკვნით ნაწილში ნახვასით აღნიშნა: "ყველას, ვინც კი იცნობდა შ. ცინცაძის ცხოვრებას და საქმეში. მუდამ ენახსოვებოდა მისი ნიჭიერება, მთავარწი ენერჯია, ხოლო ახალგაზრდობა ვიღაცაგვრად მის ორიგინალურ სამეცნიერო შრომებზე".

მეცნიერებათა აკადემიის სწავლულმა მოგზაინა მაცნობა, რომ მოსკოვში ღრუ გამართულიყო მეცნიერთა სასლის აფიქციის სტუქციისა და ნიადავკოლბოხის საზოგადოების საკავშირო შეკრება. ამ შეკრებაზე მეც მიმიწვიეს.

სხდომის მოწაწილბოთავან ბუგრბა ისაუბრა ჩემი მის შესახებ. მას მასათბობდნენ, როგორც დიდ მეცნიერებას და ჩინებულ ადამიანს. განსაკუთრებით ჩამჩრა მესხობრებაში პროფესორ დ. ასკინაზის სიტყვებია: "ჩვენგან ის მიღობდა აკადემიკოსი ს. ზელისკის ლაბორატორიაში და იქაც ისეთივე ზეადამიანური ენერჯით მუშობდა. თითქმის გრძობდა, რომ მისი სიკოცნებ ხანმოკლე იქნებოდა და ცდილობდა ყველაფერი მოესწრა".

სხდომის დაშობარბებს შემდეგ შეკრებას ბუგრი მოწაწილბე მოვიდა ჩემთან. როგორც თვიათინი მეგობრის დასთან. ზოგმა თანარჩინობით მითხრა, ყველაფერს გვა-

კეთებ შალვის ნაყოფს სიხლოეს კვლავ საყოფადო... (სხდომის მთავარი შედეგად დადენილბა:

... მიღბულბო რა მსგველობაში გამოჩენილი მეცნიერ-აგრობომბოსის, მეცნიერებათა მანგზის დოქტორბის შალვა ცინცაძის შრომების დიდი სამეცნიერო და პრაქტიკული მნიშვნელობა, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის მეცნიერთა სახლბო და ნიადავკოლბნობა სრულბოდ საკავშირო საზოგადობის გავრთიათბუნბული სხდომბა აუცილებლბო მიიჩნეეს გამოიციეს პროფესორ შალვა ცინცაძის რჩეულ სტბტობა კრებულბო 25 თანახის მოკულობით, რომლებიც დასტბვარბო იყო სხვდასხვა სამბობობა და სხვებარბეობულ ჟურნალბუნბო და ახლო ბიბლიოგრაფიულ იმბიათობად იქცა."

მინდა გავიხსენო ერთი საგულბოხში ფაქტბი. უნდა ით, პირაკუვეციის მონიჭარბობა ზნდა დაეწრა აკადემიკოს დ. პრინციპისთვის შესახებ. მე კარგად ვიკობი. რომ ჩემი მძ თავის სამეცნიერო მოღვაწეობით, თავის შრომებთან მჭობრად იყო დაკავშირბული მსგველებლბო, გულბო არ მომბობდა და გადაწყველბო. ს. პრინციპისათვის ზოგი მასალა მიმეწოდებოდა ჩემი მძის შესახებაც, მწერლობა დიდად მადლობლბო დარჩა. შემდეგ კი დაბნდა სურვილბო, წიწები დაეწრა ჩემი მძის შესახებ და გამოეცხვიწებოდა სტბობით: "გამობინელი ადამიანბო ცხოვრება", მაგონ, სამწერბობად, ამ ჩანახაჯების შესრულბობა მას არ დასცალბა.

მძის ნაკვლბემა აკადემიის ს. ზელისკის ლაბორატორიაში მიიგვანბა. ამ პროფესორბმა გ. გავრთლბობა და მისბა თანამშრომლბობა მინვესტა. ცინცაძის რეპრბიკი", რომელიც ლაბორატორიაში ცხტბრბულბო ავიღლბო დას დედაც. აქვე მოთბოკსებულბო შალვის სურბით ს. ზელისკისათბი ერთად.

ერთბოვლბო აკადემიის პრეზიდიუმში მივედი. აკადემიკოს კელბოში მიღბდა დამთბერბებლბო ჰქონდა, მე მინვე ცვლბო მასთან მიხებარბა. აღმბინდა, რომ კელბო-მბითვის ჩემი მძის სახელო კარგად ცნობილი ყოფილბო. ბოიბში მომბობდა, რომ უცხოელ სტუმრბების გამო ვიზიტობი მას მათბოდ უნდა გადავეწრა, დათბველბო დროს ჩანა ბობილბო მიმბობ. კარგა ხანს ვისაუბრბობ.

კვითბულბო ჩემი მძის შრომბებს, მის შესახებ დაწერლბო მოგონებებს და ისბო მახებრბო, რომ შალვა ცინცაძის უმწიკობი სახელო სანთლობით ანობა სტბობობა მეცნიერბებს წმინდა საკუთბეველბო, რომლბოც ყინბაც იგი მთელი თვისის არსებობბი მისწარბობდა. მახებრბო აგრბოვეს ის სულბგარბობდა და ყიბოლბობლბობა, რასაც მძის კოლეგბობა და მასწავლბოლები, მსოფლიოს სახელოს მქონებ საბჭობთა სწავლბოლები იჩენენ ახალგაზრბო, უფროდ დაღუბული ქობრეველბო მეცნიერბის მიმბობ. ამ ფაქტბობ ცვლბოლები საბჭობთა ხალხების მბობობა მეგობრბობ.

... შალვა ცინცაძის სამეცნიერო-კვლევითი გარჯილობა მხოლოდ ათობდე წწელს ითვლის, მაგარამ ამ ხანმოკლე დროის მანძილზე მან მოასწრო თითქმის თობბთბუვლბოდ სამეცნიერო ნაშრომბობა და გამოკონების გამოკვეწენბა, რომელბაც ღრბბო ყვობი ღატბვეს მეცნიერულ კვლევის ყბმბრბე"

... ფსიქოლოგია და დარბოშანის მეკავობა კოლონიბტბრული განსაღვრბის ახლობითის შემუშავებბისთვის ბრესლავლის უნივერსიტბტმა შ. ცინცაძეს 1929 წწელს შიანბბო ქიბიის მეცნიერებათა დოქტობრის სამეცნიერო ხარბსბბა"

... შ. ცინცაძე იყო მესამე ქობრბეობი მეცნიერბი, რომელბაც ჩვენბი სასბბბბლბო ახლობა რაზმბისისა და გიორგი ნიკოლბის შემდეგ პარბისის უნივერსიტბტში სასბბბბლბო დიდბოც უმადლბეს სამეცნიერო ხარბსბბი მეცნიერებათა დოქტობრისა."

... მისმა ჩემბა და შიომბბობყარბობბად საერთო აღტბტბე გამოეწვიბა, - აღნიშნავს ინგლისელი მეცნიერი პროფესორი ჯონ რასელი - დაწმუნბუნბული გარბ, ამ ადამიანბის ბრწყინბებულ მომავლბობა და წწინასწარბტბეველბო მის წარბბბბულ სამეცნიერო კობერბას."

... მან თბოი გამბობინბა როგორც ნიჭიერბა, ყბობოი გამბობილბობის მქონე სწავლულბო, რომელბაც დიდი წწლობა შეიტბანბა ნიადავკოლბნობის მეცნიერბობაში. - წწერს ნიუ-ბრანსვიკის (აშშ) რატბგერის უნივერსიტბტის დეკანი და ნიუ-ჯერსის სოფლის მეურნეობის ექსპერიმბტბული საღვდურის დირბტორი პროფესორი ვ. ლობინბა"

... ეს ცბტბტბები ამოწწერბ აბობნო აბობნის წწიწებბა, რომლბო სათბოფრა "შალვა ცინცაძე მეცნიერი და მკვლევარი" (გამბობლბობბა "მეცნიერება", 1982 წ.). "შალვა ცინცაძე ჩემბობის მხოლოდ დიდი მეცნიერბი არ ყოფილბო. იგი ჩემი აღმბრბულბო და მომავლე უფროსი მძა იყო და დღემლბო მის გამბო გაუხუბლბებლბო ტბკივლბო ვბტბობ..."

... შალვის დაღუბნის დიდად, გამბინდა სურვილბო, მენახბა ის ადვლეტი, სადაც ჩემი მძა მუშაობდა, შევხვდობიდი იმ ადამიანბებს, მს რომ პობრად იცნობდნენ. ეს ჩემბების მქონე ნიუვერბო იყო. ისებო გრძობბა და მქონდა, თბითქმის იმ ლაბორატორიებში მისი სელოს ნაკვლბევი დამხვდობდა. ამ ოცნებბის შესრულბების იმდღე არ მქონდა, რადგან არც სი ადვილბო მიმანდა ტბობობრბების აკადემიის ლაბორატორიაში შესვლა. თნახვ მამბინ, როკა აკადემიკოსი დ. პრინციპისწიკიო, შალვის საკვარბო მასწავლბელები, უხვე ცოცხალი დიარ იყო.

ახალი ლექსები

ალუბა არაბული

ფოთლუბის გზახა

ტყეს ძოწეული ჩაუცვამს
და მშვენიერი ქარვები...
თუ სიჩუქმა, — რა უშავს
მოვარდებიან ქარები.

მოვარდებიან ქარები, —
ცა დნება სურვილიანი...
წყალზე მოლიან ქალები,
პირ-ბაგე წყურვილიანი.

პირ-ბაგე წყურვილიანი, —
წყურვილს ვერ გადანახვევი...
ტყეს ჩაუცვია ძოწევი
და შემოდგომის ფარჩები...

მინის გზახა

მთები როა და მინდვრები როა, —
მიწა ბალახის დასაფარველი,
ეს უარესი საქართველოა,
ასე ძვირფასი და საყვარელი...

ქედზე ნისლის თეთრი ფაფარი, —
გაღმოდვარული მზის ჩანჩქერები...
ყანა მზეების თავშესაფარი
და ნაყინური — მთების ტევრები...

წვიმა როა და ღრუბელი როა,
რუსთაველი და სვეტიცხოველი, —
ეს უმტკიცესი საქართველოა,
ამაყი, ლაღი, დაუცხრომელი...

ცა ცას აღნება, მზე მზეზე იწვის,
გადასტობიან ზეარებს ზეარები, —
აფუებულა გულშეკერი მიწის
და მთარღვევენ ტყე-ველს ქარები...

ზერები როა და ბალები როა,
ზეცა — უზაღო ფერის მზიდველი, —
ეს მშობლიური საქართველოა,
ასე ლამაზი და მიმზიდველი...

***

ისევ მოვინახულე
ჩემო შიომღვიმეო, —
შენი ცა დამახურე,
შენთან დამაძინეო.

სისხლო შენთვის გავილო,
თავი შენთვის წავაგო, —
ეთიმ გურჯის არ იყოს, —
ჩემო წმინდა ალაგო!

მე თუ მომიღებს
სიყვარული მომიღებს ბოლოს, —
მე თუ მოგვეკვდები,
ამ ამბებით მოგვეკვები მხოლოდ.

რა ცა ვგახურავს,
რა მიწა ვგაქვს, რა ვაზი გვიღვას, —
გვიოქთავსა და მეტე,
რა სიტყვა და ლექსები გვიოქთავს.

მე რომ ამოვალ,
ცად ღმერთისთვის ამოვალ ვანა, —
მე იქ მოვიმეო,
შენს და შენთვის მოვიმეო ყანას...

მე თუ მომიწდა
და სხუნება მომიხდა ღმერთის; —
ის ბუმბიტაზი,
ის მთა — ვაჟა იქმარებს ერთი...

მე თუ მომიღებს
სიყვარული მომიღებს ბოლოს, —
და რომ მოგვეკვდები,
ამ გაგებით მოგვეკვები მხოლოდ.

***

სიკვილ-სიციხელის ნიღი მიყარე, —
სხვა
ყველა
წყალში
გადამიყარე.

აქ ამიყარე თხემზე ქედების, —
აქ
დამაყენე
ვიცვალდე
ვიფშის...

მალოვე ქვები აულოკავი, —
აქ
მაცოცხლე
და
აქვე
მიმოქალი...

არც მეტი ამის და არც ნაკლები, —
არც სხვა
კუბო
და
არც სხვა
ავრებო...

სხვა ყველა წყალში გადამიყარე...
აქ
და მხოლოდ
აქ, —
ნიღო მიყარე...

მიხვარე ისაქაძე

ბახსენება

საქართველოს სახალხო მხატვრის, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატის, რობერტ სტურუას სხუნვას

— სობოვეუ ერთი წუნთმ, (რობერტ)
— რომელ სხუნვას...
— მამას, მხატვარს!
ნეტავ იმ დროს! ერთად ყოფნა
გვშენიდა, ვით ვაზს და ხარდანს.

ნეტავ იმ დროს! იმ უტუბილეს
დღვია თვანს, იმ ოთხ მაისის...
ვაღვას, ახლა, იუბილეს
პანთიონში ვინდით რაინდს!

თაფლად მახსოვს ერთად ხშირი
ღამის ეშით გათვრება
და მრავალწლოვანი ოქროპირის
სიტყვის რაზმე ამხედრება.

აფექ, რა დროს ძილი არის,
კვავა რაჟის გზას გავევთ რობა,
ამაღლებულს შენი მშობით,
სულს მიხუთავს უშენობა.

ნამო, შენ ხომ სიგიჟემდე
გავყარს მითაი საშინანე,
ზღაპრულ ფუნჯის უქნობა ვედნს
ერთხელ კიდევ მახარაქ!

II

შვილი მძლავრი გაბაფხულის
ფერებს ქმნიდი, იხე ცინცხალს,
ხელს ვერ ვახლებს აღმართული,
მისიქმევი გასკლბე მახსობრ დიდხანს.

გასკლბე, შემართება შენი
იხეთ სიმაღლებს სძლედა,
თვით ნიკალად აღმართურის
ნიშნად ამბოხს ებოძებდა!

III

შენ მარტო ფერს? ლექსსაც მშობიდი,
ლექსს — მთასავით ამაღლებულს...
სისატყაბით წყარის სუბოფი,
ტყეში ახალ დაბადებულს.

სულით იყავ ცაზე ღიდი,
თანაც ყვაფილითი ნაზი,
რუსთველზე რომ გაიცილიდი,
სულ სხვა ეშვი ჰქონდა გამზირს.

დღვის სიტყვა სამი წველი
ჩემთა ფორთა ნაღობა:
„ჯერ რაჟაში ანაირი
მეგობარი არ გებღობა!“

ნამუქარი შენი ნიჭის
ჩვენში სადღა არ ნათვლობს,
ყალბი რომ აღარ გიქრის,
სწუხს სრულიად საქართველო.

IV

სულ სხვა თვალით ვუმზერ ახლა
დღვის პორტრეტს,
პორტრეტს მამის
და, რომ ვიტყვ, ვეღარ გნახავ,
ძილშიც ცრემლად ვიქცე, ღამის.

ვა, მართლაც რომ სტუმრები ვარო
და ნეტავ მას, ძმარო, რობერტ,
ვინც ამქვეყნად, შენებრ წმინდად
ვალს მოუზღის მამულს მშობილს!

ნებისყოფის პარჯიზი

ორგანიზმს დიდ ზიანს აყენებს ნაღვლებად მოძრავე ცხოვრება. მოძრაობის ნაგლის ანაზღაურება შეიძლება სხვადასხვაგვარი კომპლექსური ფიზიკური ვარჯიშით. ამავე მიზანს ემსახურება სპორტული წერანა, მორბევი თამაშობები, გასერენები ქოლჯატარე. მათი სასარგებლო მოქმედება შეიძლება გინორადის ვარჯიშებით, რომელთაც პირობითად ნებისყოფის ვარჯიშებს უწოდებენ. იგი შეიძლება შესრულდეს დღის ყოველ მიწაკვეთში და ყველანაირ სპორტულ იდეურ, საკაპიტო ტრანსპორტს და შპ. შეეცადეთ ნებისყოფის ვარჯიშების წარმოება, ვარჯიშება მოხდაცულობის რიგი და კუნთების დაძაბვა-დაჭიმობა და მოყოლებულია მუშაობისა და საყოფაცხოვრებო პირობებზე, ასევე აღმართის ინდივიდუალურ თვისებებზე. მაგრამ მიინერს ვეჯვასათვის ერთიანი საჯარდებულო წესი. კუნთების მაქსიმალური დაჭიმვა უნდა გაგრძელდეს 4-6 წამის განმავლობაში, მაგრამ ყოველი დაჭიმულობის შემდეგ უნდა ვეჯვადით მოლიანად მოვადუნოთ კუნთები. დაჭიმულობათა შორის პაუზა უნდა უდროდეს 30-60 წამს. კუნთები უნდა დაჭიმოთ მონაცვლობით.

ნებისყოფის ვარჯიშის ათვისება იოლია, თუ თავიდანვე შევუთავსებთ საჭირო მოქმედებებს, მაგალითად - ხელის კუნთების დაჭიმვა და ერთდროულად მისი მოძრაობა.

თუკი ვარჯიშის დროს კონტროლს გაწევნავთ საკუთარ გუნება-განწყობას,

ბილებას, ყველის შეუძლია შეარჩიოს თავისთვის ხელსაყრელი დრო და ვარჯიშის ხასი.

ნებისყოფის ვარჯიშს (სხვედ პიკინენსის) თან სდევს იმპულსების ძლიერი ნაკადი, რომელიც ამომრეკებული კუნთებიდან გაიადეცემა ცენტრალურ ნერვულ სისტემას, რაც ააქტივებს ორგანიზმის ყველა რეაქციის მოქმედებას, შესამწინვად უმჯობესდება სისხლის მიმოქცევა და ფანჯაბელი უვარჯიშის შეჯება (განსაკუთრებით, თუკი ვარჯიში სრულდება სუფთა პარჯზე, გარეუ, ანდა და ფანჯარაში). ძლიერდება ნივთიერებათა ცვლა, უვარჯიშში ქრება მოფუფანები მოუღუნები, აქტიურდება შინაგანი სეკრეციის ფორკლები მოქმედება. ნებისყოფის ვარჯიშს არაა რეკომენდებული პიპრეტონით დაავადებულთათვის.

ნებისყოფის პარჯიზის კომპლემსი

1. დაჭიმოთ ნინამზრის კუნთები, გამობრათ თითები და ხელის მტვანი სხვადასხვა თანმიმდევრობითა და შეჯამებით.
2. მზრების კუნთები დაჭიმოთ, ხელები უმწინვალად მოხვაროთ და გაგაშლით იდაყვის სახსრებში.
3. ხელები გაგაშლით განხე კუნთები დაჭიმოთ და ხელები წინ და უკან ვატრიალოთ (ნახატ 1).

4. ხელები შემოვიწყით წელზე. დაჭიმოთ მზრის კუნთები, მზრები და მტვანი გამობრათ. მოვადუნოთ და გაგაშლით, აწინოთ და დაწინოთ, ვატრიალოთ წინ და უკან (სურათი 2).
5. ხელისგული დაიკოთ მუხლზე; დაჭიმოთ ხელის კუნთები და დაწინოთ მუხლს. ამასვე გაგაქეთებთ მორვე ხელით.
6. ხელები მიიტანოთ მეკრდად, თითები გაგადაჭიმოთ: კუნთები დაჭიმოთ და მოვადუნოთ ხელისგულზე.
7. ხელები მიიტანოთ მეკრდად, თითები გაგადაჭიმოთ: კუნთები დაჭიმოთ და ვეჯვადით ხელის გერმანეთის დაევიტოთ (სურათი 3).
8. დაჭიმოთ ზურვის კუნთები, მოვიხაროთ წელში, შევევიოთ და დაგაშროთ ბეჭები.
9. მოძრაობა მუქლით: გამოვრეთი - ჩავისუნთქოთ, შეზიდეთ - ამოვისუნთქოთ.
10. დაჭიმოთ სხეულის კუნთები, ოღნავ გაავიხაროთ მარჯვნივ და მარცხნივ, წინ და უკან; გამობრათ სხეული ზედა საათის ისრის მორბაობის, შემდეგ საწინააღმდეგე მიმართულებით.
11. დაჭიმოთ საჯდომისა და მენჯის კუნთები.
12. დაჭიმოთ ფეხების კუნთები, შევაერთოთ და გაგაშლით მუხლები.
13. მგდომარე მგდომარობაში

ქუსლებით შეჯვებოთ სკამის იჯებზე და დაჭიმოთ ულებსი კურჯი.

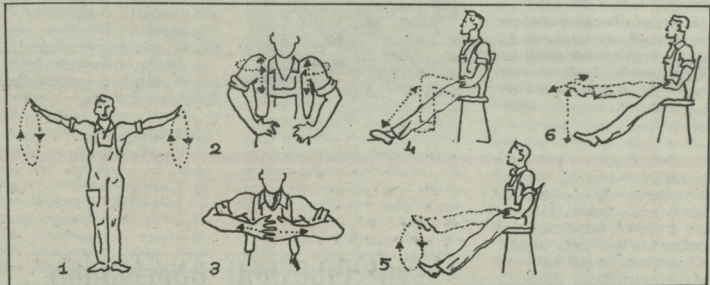
14. მგდომარე მგდომარობაში დაჭიმოთ ფეხების კუნთები, მოხვაროთ და გაგაშლით მუხლები (სურათი 4).
15. მგდომარე მგდომარობაში დაჭიმოთ კუნთები, გაგაშლით ფეხები და ვატრიალოთ ხსნ წინ და მორვე მზარეს (ნახატ 5).
16. მგდომარე მგდომარობაში დაჭიმოთ კუნთები, გაგაშლით ფეხები, ვატრიალოთ ისინი მარცხნივ და მარჯვნივ, ზემოთ და ქვემოთ (სურათი 6).
17. დაჭიმოთ ტერფის კუნთები, გაგაშლით და მოხვაროთ თითები.
18. მონაცვლობით დავევრდნით ფეხის წვერებზე და ქუსლებზე, ტერფის მოვიცილოთ იტბაკს (სიარულის იმიტაცია).

დაჭიმოთ ყორის ძარღვები, მორბაობანი შევარდნოთ თავით: მარჯვნივ და მარცხნივ, წინ და უკან, საათის ისრის მორბაობის და შემდეგ საწინააღმდეგე მიმართულებით.

20. ერთდროულად დაჭიმოთ სხეულის ყველა კუნთი.

ს. კოპალიკი,

სსრკ საჩინის დასახლებული ოსტატი, პედაგოგიკა მიცინობათა კანდიდატი

ბრივის პროფილაქტიკა

გრობისაგან თვადაცა შეიძლება ცოცხალი ან ინაქტიური ბუტული (მედალი) ვაქცინით. ვაქცინაცია ირავებულად ხდება დაწესებულებებსა და საწარმოებში. ცოცხალი ვაქცინა ცხვირის ღრუში შეჰყავთ ორგანო, დაახლოებით ერთი თვის განმავლობაში. იგი შედგება გრობის დასუტებულო, ცოცხალი ვირუსისაგან რამდენიმე ვირუსისაგან ერთად. ვაქცინაციამ შეიძლება გამოიწვიოს სურდო, ცემინება, უმ-

ნიშნელო და ხანმოკლე ტემპერატურა. ბავშვები 16 წლამდე, ფეხმძივე ქალები და ქრონიკული დაავადებებით ავადმყოფები ვაქცინით არ უნდა სარგებლობდნენ.

ინაქტიური ბუტული ვაქცინის შეშება შეიძლება მხოლოდ ერთხელ. მედალი გრობისული ვირუსი ვაქცინაში შედის დიდი რაოდენობით, ამიტომ მხოლოდ უფროსები სარგებლობენ ამ საშუალებით.

ბავშვებს, ჩვეულებრივ, უტარებენ ვაქცინას, რომელიც გრობის დასუტებულ ვირუსს შეიცავს.

გრობის ეპიდემიის დროს, რომლის შესახებაც დაუყოვნებლოდ იღებს ცნობებს მოსახლე-

ობა პოლიკლინიკებში, აგრეთვე რაიონის და ტელევიზიის მეშვეობით, აუცილებელია სასწრაფოდ პროფილაქტიკური ზომების მიღება (განსაკუთრებით როცა ავადმყოფთან გვეჭვს კონტაქტი) ყოველდღე წავისვათ ცხვირის ღრუში ოკსალინის მალაში; დღეში ორჯერ, 6 საათში ერთხელ, ჩავაწყოთ თეოქოტურული ინტერფერონი, თუ ოჯახის რომელიმე წევრი დაავადდა გრობით, დახარჩუნება პროფილაქტიკური წესით შესაძლოა მხოლოდ რეპატრდინი დღეში ერთხელ, ჰაბის შემდეგ.

გრობის ეპიდემიის დროს უნდა ვეჯვადით რაც შეიძლება ნაღვლად მოგხედეთ ისეთ ად-

გილებში, სადაც ბევრი ხალხი იკრება. მაგალითად, კინოთეატრებში, მუზეუმებში, თეატრებში და თუ აუცილებელი არ არის, არ უნდა ვაქცინოთ პოლიკლინიკაში. თუ შინ ავადმყოფი გვეყავს, საჭიროა ელემენტარული სანიტარულ-ჰიგიენური წესების დაცვა. სასურველია კვავდს, საჭიროა ელემენტარული სანიტარული მოვალეობით ცალკე ოთახში, ან გამოყოფით შორებით. მას უნდა ჰქონდეს თავისი პირსაწმენდი ქურჭული. ავადმყოფის მომელოდ უნდა გაეკეთოს მაროსი თხევადი ნიღბი პირსა და ცხვირზე, ზმირ-ზმირად ვაწმინდოს და გაანავივოს ოთახი.

შენახული „ხრონიკი“.

ირალი ტატივილი

წელს ჩვენმა სამედიცინო საზოგადოებრივმა გულბოლად აღინუნა აკადემიკოს ირაკლი ტატივილის დაბადების 80 წლის თავი. ვაკევენებს რამდენიმე სახალისო მინიბატონს მისი გამოუქვეყნებელი ნიგურის.

შენიამი

● რა განუხებთ? — კვითხა თერაპევტიკა (კაბინეტში შემოსულ ავადმყოფს).

— სუნი მანუხებს...
— ბატონი? — ვერ მიიხვდა ექიმი.

— ფეხების სუნი მანუხებს. ოფლიანობა დასწყენდა და...
— პო, ვასკახა... — თქვა ექიმმა და ანაწინე გაბოჟიანა.

— მურწანობილი ვინმასიან?
— კი, ბატონი, ბაბუ ათ ექიმს გაეცინა.

— შერე, არაფერი დაგინიშნეს?
— დაგინიშნეს. თბილი წყლით ფეხების სუნი ბანა...
— საინი? — კვითხა ექიმმა.

— საინი, ბატონი...
— არ გიშველიათ?

ავადმყოფმა იქნებურად ჩაიციანა.
— არ მისინჯავს.

— რატომ? — გააკვირა ექიმმა.
— თბილი წყლითა და საინით მურწანობა მსკერნალობა...
— სწორად მოქცევახარ, — ჩაიღიმა ექიმმა და ავადმყოფს შეხება, — მურწანობას იგივეს დაგვტოვებ. ოღონდ ბაბუ ცვლილებით. საპირი კრანსიონარსკიდან უნდა ჩამოტანოთ, წყალი კი არანაგვსკიდან.

● ავადმყოფის თვალებში ეჭვის ნამცემცა გაიპრინა.

— ერთი დღეს კრანსიონარსკის საინით რომ ფეხებს დაიბანე, წყალი ავდილობრივი იმპერე, მთორე დღეს კი, როცა არანაგვსკის წყლით დაიბანე ფეხებს, საპირი არ გამოიყენო... ასე გაბრძნულე ორ კვირას. ოღონდ დღება უმკაცრესი უნდა დავიდა — არავითარი ალკოჰოლი, არავითარი მკაფე, წინაა და ცხინიან... ერთი სიტყვით, თუ ყოველსეგა ზუსტად დავიდა, გაიკურნები.

— საპირი რამდენი ჩამოვიტარო?
— გაბადე ბოლოს ავადმყოფმა. — ანდა დღეო უკი?

— თუ ნიშნოვანი არ იყოს, ჩვეულებრივად გამოგადგება. ერთად ოცი ცალი მარინე წამოიღე ყოველი შემთხვევისათვის.

— წყალ?
— თავად განსაზღვრე... ოღონდ ნამტებანი არ არჩიო. რეჟის დროს განსაკუთრებულ შემადგენლობის მართლები ქრებიანი ხოლმე.

— შეედეგები, ბატონი, — თქვა ავადმყოფმა და წავიდა.
ერთი თვის შემდეგ იგი გახანრული გაიხანრება ექიმთან.

— მორჩი, ექიმო, თქვენ გაბახარაი ღმრთიანა. თქვენი დანიშნული პროცედურები უფარაი გამოგადგამათ თავისებური მურწანობის „მეთოდს“ გამოცდა გამიხივია მთელ პოლიკლინიკაში.

— რა ახრებება, — უთხრა ექიმს

ხანდაზმულმა პროფესორმა, — რა კრანსიონარსკი და არანაგვსკი ავიტარებ. ჩვენი საინითა და წყლით არ განიკურნებოდან თუ?

— როგორ არა, — გაიღიმა ექიმმა. — მაგრამ ეს მარტივი გზა იყო და ავადმყოფს მისი არ სურდა. თავის შესანახებელი ოფლის მოსადენი რომ დაინახა, მკურნალობის სერიოზულობაც იწინა.

ბასაშურბაზა

● დღევანდელ შეჯიბრს სტუდენტებს: — მიიხარებო, გვიგაყო, კატარული ანთების რამდენი ფორმა ივითი ექსუდატის შემადგენლობის მიხედვით?

— საში — უკარნახებს ოთხის სიღრმინად.

— საში — დაფურცებულად უპასუხა სტუდენტმა.

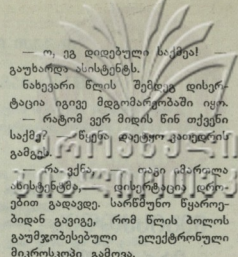
— ჩამოვაგალო!

— პირილო, მთორე, შესამე, — რიხიანად უპასუხა სტუდენტმა.

„საპატიო“ მიზანი

● სამედიცინო ინსტიტუტის ერთერთი კავადერის ასისტენტის სიხარამეც ტყუილად, არ იქნა და აღარ დადგინდა დისერტაციას საშველი.

— ოღონდ საკანონდატო მოთავეთ და თქვენივეს ელექტრონული მიკროსკოპი შეუქმნე... — დაპირდა და კათედრის გამგე ასისტენტს ნახახალისგვლად.

ხალეები თუ ცხვირი

● მოგონით ჩემი ხელები? — კვითხა ინტერნატი ქალმა ხანდაზმულ ქიურებს.

ქიურებმა ინტერნად გამოხდა. მისი მზერა ხეობის გარძელ ცხვირზე შეერდა.

— ჩემი ხლები ბევრს მისონს, — განაგრძო თავისმოწინედ ინტერნატი. — სირიადაც უდებდა, პირდაპირ საპირკლინიკოში შეგიძლიათ შეხედოთ...

— რა თქმა უნდა, პირდაპირ საპირკლინიკოში შეგიძლიათ შეხედოთ... თქვენი ცხვირის გამო. — უპასუხა ქიურებმა აუბნარ ინტერნს.

რატომ სწყინს?

● პოლიკლინის ლექციებზე პროფესორმა სტუდენტებს მრავალმნიშვნელოვანად გადახდა და საზეიმოდ წესდებდა, რომ ადამიანი მიამუწინისაც არას განიხილებულიყო.

— შერეეეეე თუ ყველა ერთნაირად? — ეკითხა სტუდენტმა.

— განურჩევლად ყველა. — იყო პროფესორის პასუხი.

— მაშ ჩვენს დღევანდელ რატომ სწყინს, როცა „მიამუსნ“ ეძახიან?

მს ბარათი, რომლის ადრესატორია საბარათმემოს სსრ დამსახურებულ იმედი ბახატანა ხარსიანი, ჩვენი თურნალის ეთნო-მემოა მაინისხლამე გამოემიზიჯანდა. გააძვინანათ აპირიონის მსკერნისამებრ.

მონიშნული გოგონები თუ ვაგები მონიშნულნი დასვენი კლინიკისა, მთიანა და საბავაბადრელები გელოდებიან, თქვენ ოუდელორის მარჯვენა ვაგები, უფრო მებტს, თქვენ მსბატარი ხარო, ვისაც შეუძლია მშვენიერების არას ჩანვებს და სინაბდევს. ანუ უკეთ რომ ვიქცა, დაღონებულნი ხსნე მზითი ათიანობა.

რა ხანია, ბარათის მოწერას ვაპირებ, მაგრამ ვერ იქნა და საბამელი ვერ ვუძიე. ბარათის მტკბორსაც კი იმედიანად ვუგზავნი, მაგრამ ამჟამად თქვენ ჩემი ოჯახის ყველაზე დიდი მტკბორი და კეთილსიმყოფელი ხარო.

პირველად მაგარდ ვრომებოდი ცალ-შვილს, არ მიწოდდა აუტკბორი ოთავი ძალით ანტიკუბებინა, მაგრამ „დღევანდეს თუ დაიგინა, ცხრა უღელი ხარო ვერ გააკვივებო“, მარ-

ჯეოლოგური მარკემენა

თალი ყოფილა. ცოლი გადამკვიდა და აღარ დამიგდო ყური და ბანი, — ვიცეც კი იქნა გახტანე ზურციკითხიანაკეთა თემრავითა, ყველაფერი ბეგინერები არიანო. პოდა, ახლა იმ დღეს ვლოცავ, რა დღესაც თქვენ გენციეთ. არასდროს დამავინდვებთი, ვერცხლის წყალივით მოუფლესუნი და მუხლჩახსრული, საგულდაგულად რომ გასინჯეთ ჩემი გოგონა, მერე უცებ კეთილი თვალებით შემოიხანრდით და მიიხარით, — მოხვედით, რომ კუბიანი ცხვირი ახლანდ გამოუქმებრო კიბის ქალიშვილს, ძვირის განრეგებლად აქვს და ორი მთრანცია დასყრდენი ერთნორეულად, ცოცხადა ხელმთიერდ ინვალიოს, ბარეკ ორევე ხათაბადა ერთად მოვამორო!

ჩვენც იმ წუთსეგ მოგენფი, რად-

გან თქვენი მარჯვენი გვეჯეროდა. თქვენი ბებრი გულმარტრებული ადამიანი სიცვაწულით დაპატივ, ახლად განაწოდო სიღამაზის ემზაში და თვალმხარა გოგოდ აქიეთე. გაგულმტრებულ სინაბდევლ ზუამარივთი გულამზაზე და სული დაუმოშმინო, ისეთ ზუამარად „კონკიში“ რომ არახს მიიხორბოდი.

კაცისგან და ღმერთისგან დაფიწფული „კონკია“ თავის დარძმე ჩუგამ იფუქვანა. პირიტი დღეინაგველო გულმარტრულ გოგონის ბატვის სამწვემედად იმტებეს, დაღის ბატვითან ერთად ჩამოკარკალი და ყველაგან დაფიწფული ქროთამბინი „კონკია“, მაგრამ უცბად მიღლილივებს მკონის აღებათ ასე დალაგებდა წუთისთვეს კეთილი ფერია რომ არ გამოცხადებოდა. კეთილი ფერია „კონკიას“

ბედნიერად გაუდილავეს და უწლისწლის რჩეულად აქცევა. თქვენც, ვინ მითოლის რამდენი ზედისაგან ზურცმეცეული, იმედაგადწვევით „კონკია“ დაფიწფამი სადღაოდლო საზამე.

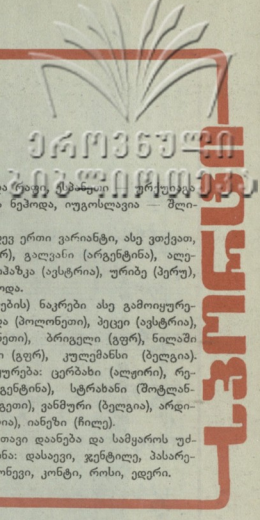
მე ვნახე როგორ გულამოსკენილი გეგვემედათ ქალიშვილის გედა, რათა ხელმთიერდ გაგვეკუბინით სხვისი გაგვეგულე ოქრავისა და სასონარკვეული ქალისთვის ჩრწენა, სიღამაზე დაგვეტრენინათ. არ დამაყრევება, რა სინაწულით მისარებოდი, გაულდათოთულა გოგონას, რომლის გადარძმეის ჯადოსური კამოცით თქვენ გვეპრთ ხელში. თქვენ ვერ გაუტრით მათ საცოდაობას და მთორე დღისათვის დაიბარეთ.

თქვენზე ბევრევერ დაწეროდა. ვიცე, კიბედა დაწინრება, მაგრამ რამდენი ქებაც არ უნდა დაგვახარებდ, მაინც ვერ გავალმინის იმ ხიკეთის მარცვლებს, რასაც თქვენი მადლიანი ხელით ანებეთ ირგვლივ.

თავაზ პირისპი

თბილისი

ნაკაპი სუპრობი და სპორტულად

● ესპანურმა საფეხბურთო ჟურნალმა „დონ ბალონმა“ მკითხველები უთხოვა გაიკავა, როდესაც მათ მსოფლიოს რამდენიმე ნაკრებს შემადგენლობა შესთავაზა ზუმრობით და სეროზულად.

არა გვეჩინო, ვინმეს ოდენმე შედეგინის მსოფლიოს ჩემპიონატის მონაწილეთა ნაკრებო... უხეშებს შორის აი, როგორ გამოიყურება იგი: შუმბერი (ფერ), ჯენტლუ (იტალია), შტილივე (ცურ), გილერტი (პონდერასი), ისორტი (საფალორი), ორიალი (იტალია), ალივეტი (ესპანეთი), პონეტი (პოლონეთი), მარალონი (არგენტინა), ვიზეტი (ჩეხოსლოვაკია), პამილინი (ჩრდ. ირლანდია).

გუნდების საუკეთესო ფეხბურთელები ბევრ მიმომხილველს აღუნიშნავს, მაგრამ ამჯერად „დონ ბალონმა“ დაასახელა... სუსტივცივ გადახედლოთ ამ სის პირველად დასახელებული გუნდების უძლიერი ფეხბურთელები, შემდეგ ყველაზე სუსტები (რა თქმა უნდა, მიოლოდ მსოფლიოს ჩემპიონატში თამაშის მიხედვით): იტალია — კონტი და მარინი, ფერ — ლტბარსკი და შუმბერი, პოლონეთი — ბონევი და მატისეკი, საფრანგეთი — ტრაკა ნა და სქილი, საბჭოთა კავშირი — დასევი და ბლიზინი, ბრაზილია — ფლაკო და ვალდერი პერეირა, არგენტინა — პასარელა და დიასი, ინგლისი — რობსონი და რიქსი, ავსტრია — კონსილია და პროპაზუკა, ბელგია — კოკვი

და კულმანსი, შოტლანდია — ტრახანი და რიკო მასკოკი, ურუგუაი და არკონადა, ჩეხოსლოვაკია — ვიზეტი და ნეპოლა, ოუგოსლოვაკია — შლოკო და ველივიერი და ა. შ.

აი ყველაზე სუსტი ფეხბურთელების კიდევ ერთი ვარიანტი, ასე ვთქვათ, მსოფლიო ნაკრები არგონიადა, კალევი (ცურ), ვალკანი (არგენტინა), ალუ-სანეტი (ესპანეთი), ბალინტი (უნგრეთი), პრიპაზუკა (ავსტრია), ურბეი (პრუ), ხუანიტო (ესპანეთი), ვუიოტი, დიასი, ნეპოლა.

„გიგანტების“ (ტანმალოდ ფეხბურთელების) ნაკრები ასე გამოიყურება. დასევი (სრკ), კურიჩი (ალბერგი), გრუდა (პოლონეთი), პეცი (ავსტრია), ნიკოლი (ჩრდ. ირლანდია), მავესკი (პოლონეთი), პრეველი (ფერ), ნილპი (უნგრეთი), სერინიო (ბრაზილია), პრუბუმი (ცურ), კულმანსი (ბელგია).

„ქონდრისკაცების“ ნაკრები ასე გამოიყურება: ცერაბი (ალბერგი), რეცინოსი (საფალორი), ოლარტიკოლევა (არგენტინა), სტრახანი (შოტლანდია), ბარაბისი (არგენტინა), ვირსი (საფრანგეთი), ვანშური (ბელგია), არდი-ლუსი, მარალონი (არგენტინა), კონტი (იტალია), იანეტი (ჩილე).

და ბოლოს „დონ ბალონმა“ ზუმრობას თავი დაანება და სამყაროს უძლიერესი ფეხბურთელების ნაკრები შეადგინა: დასევი, ჯენტილე, პასარელა, შირევე, ხუნიორი, ვირსი, ფალკო, ბონევი, კონტი, რიხი, ვდერი.

„პატივი“ ზიკო — მარალონი

● ბელგიის გავიზიმა „პიპოლა“ გამოქვეყნდა მასალა ფეხბურთის თანამედროვე ოსტატების ზიკოსა და მარალონის შესახებ. ისინი სხვადასხვა კომპონენტების მიხედვით ერთმანეთთან არიან შედარებული. მიმომხილველი აღნიშნავს, რომ ტექნიკურად და ფიზიკურად მოწინააღმდეგეები ორივე მეტონიმტად მაღალ დონეზე დგას. თუმცა ორივე დაბალია (ზიკო — 169 სმ, მარალონი — 166 სმ), მაგრამ ამის მიუხედავად, ათლტების შთაბეჭდილებას სტრუქტურა. 29 წლის ზიკო ოდესღაც მეტად გამბადარი, ავადმყოფური ბიჭუნა იყო (ცმანეტიკაში მას ამის გამო „ქათამის“ ეძახდნენ). შემდეგ იგი სისტემატურად ასრულებდა სხვადასხვა ფიზიკურ ვარჯიშებს და მძლავრად მუსკულატურა განივითარა. რაც შეეხება მარალონს, იგი ბუნებრივ მეთოდად ჯანმრთელია, განსაკუთრებით ცანეთიარებულ აქვს ფეხების მუსკულატურა. ორი-

ვე ფეხბურთელი არამეველებრივად ამტანი, უმძლავრესი დარტყმა აქვთ (ზიკოს — მარჯვენა ფეხით, მარალონის — მარცხენათი), შესანიშნავად თამაშობენ თავით. ორივე ოსტატი დიდებულ ილეუმებს და დარბილენს ფლობს (მარალონის უფრო ორიგინალური ილეუთები აქვს). მარალონი უკეთ ფარავს ბურის კორპუსით, ზიკო უკეთ ინთაქსიუფლებს თავს დარაჯუბისგან და უფრო ზუსტი გადაცემებაც აქვს.

როცა მორატური-ნებლობით თვისებებზე და კოლექტივობით თამაშის უაღებაზე ლაბარაკი, აქ ზიკოს უღავო უპირატესობა აქვს. 1978 წლის მსოფლიოს ჩემპიონატში, რომელიც არგენტინაში გაიმართა, მას ე. წ. „სავარსკვლავი ავადმყოფობის“ სიმპტომები ქვირდა. 1982 წლის მსოფლიოს ჩემპიონატში ზიკო სრულად განთავისუფლებად ნინშენისაგან და თავისი თამაში მთლიანად კოლექტივს დაუფორნი-

ლა. მარალონი, მინდორზე და მის გარემოც, სისტემატურად უპირისპირდება დანარჩენ არგენტინულ მოთამაშებს. არგენტინის ოფიციალური დელეგაცია ესპანეთში სულ 30 კაცს შეადგენდა, მარალონის კი ვერაპაში 52 კაცი ჩამოაყვდა. მარალონი ესპანეთში დიდ სასახლემი ეტეორიობდა და 29 თოახი ეკვდა.

მინდორზე მარალონი თავის ნებასურვილს უკარნახებს პარტიკულრებს, თუმცა, თამაშის გაგებით ჩამოვარდება ზოგიერი მათგანს, უპირველეს ყოვლისა, არდილეს. 22 წლის მარალონი მეტად მგრანობიარა და თვეშეუკავებელი, ღიზიანდება, როცა მის ნინამდგე ე. წ. „პიკორ ფოლის“ ტაქტიკას იყენებენ; ვერ იტანს სიტყვიერ შეურაცხყოფასაც, ეს კი სრულად ჩვეულებრივი რამ გახალავო პრეფესიულ სპორტში. მარალონის პერსონალიზმს დარჯ-მა იტალიელმა ჯენტილემ ამ გარემოების სარგებლად და მთელი თამაშის მანძილზე, (მოლიმარ სახით,

თავაზიანი იგრით) მარალონის რაღაც სისადაკვებს ეუზნებოდა და ამით ნინსანრობას აკარგვირებდა.

არგენტინელთა მწვინელ მეწონის შეცდომის იყო, რომ იგი თავისი გუნდის თამაშის ტაქტიკას მთლიანად მარალონზე აკრავდა. მეტოქეებს ეს ძალიან აკრავდა ესმოდით და ახერხებდნენ კიდევ ახალგაზრდა ოსტატის თამაშდენ გამოთვისას.

ზიკო მსოფლიოს ჩემპიონატის დამთავრების შემდეგ დიდი წარმატებით აგრძელებს გამოსვლებს რიოდე-ფანეირის „ფლამენგოში“. ოქტომბერში მან გაიტანა სიოუბილიო პრეტეკაში. რაც შეეხება მარალონს, იგი თანდათანობით ეწყვეა „პარსილონს“. მისი ორი გოლი ბელგრადის აცრენვა ვეზულს „პარში სპორტულმა მიმომხილველებმა შეადგერად მიიჩნიეს.

მინი გაგრეკელი

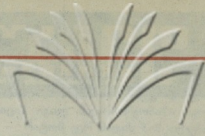

გარდევიაზე მარალონი

მელო ნილიო ზიკო

ერეკლეს მხედრის სიმღერა

მუსიკა ნუგზარ ერეკლესიძის

ლექსი ვლადიმერ ალფინძის

ერეკლესი
სიმღერების

ახალგაზრდა შემოქმედელი

ახალგაზრდა კომპოზიტორი ნუგზარ ერეკლეძე ბევრი მუსიკალური ნაწარმოების ავტორია. იგი ასევე სცდის თავის ძაღებს პოეზიასა და სახვით ხელოვნებაში. ვაქცენებთ ნუგზარ ერეკლეძის ახალ მუსიკალურ ნაწარმოებს „ერეკლეს მხედრის სიმღერას“, რომლის ტექ-

სტი ეყუთენის ცნობილ მწერალს ვლადიმერ ალფინძეს ჩვენი ეურნალის გარეკანის მესამე გვერდზე მოთავსებულია ნუგზარ ერეკლეძის და ოთარ იაგორაშვილის სეულტურული კომპოზიცია „მარაღისობა“, რომელიც ღვას მცხეთაში, კომკავშირული კლუბის გზით.

გარეკანის პირველ გვერდზე: „პროცენის ქაზნოლმა“. გარეკანის მე-ოთხე გვერდზე: „პაპაშაშვილი თხილისში“. ფოტო თარხან არაჩაძისა.

მონათბი შვიკა ლუბანაძისა

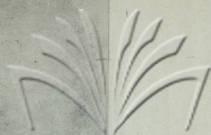
გადაცე წარმოების 6. IV. 88 წ., ხელმოწერილია დასაბუღად 29. IV. 88 წ., უფ. 08135, ქალაქის ზომა 70x1081/2. იმედიება: გარეკანი და ჩანართი — მაღალი ბეღდვით, ტექსტი — ოფსეტურა წესით. ფურცლები ფურცელი 2, პირიბოთი ნახტენი ფურცელი 4,2 სააჩრევსო-საგამოცემოო თაბახი 2,02, ტარაფი 49900, შუკა № 952, ფაილი 85 კაპ.

880090, თბილისი, ღვინის ქ. № 14, საქართველოს კ. ცეცის გამომცემლობის სტამბა.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дრომა» («Знамя»), (на грузинском языке). 380098, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография издательства ЦК КП Грузии.
Адрес редакции: 380008, Тбилиси, 8, пр. Гусатаели, 42.

რედაქციის მისამართი:
380008, თბილისი 8, რუსთაველის პ. 42, ტელ. — მოთავარი რედაქტორის — 99-54-60, მთ. რედაქტორის მოადგილის — 99-58-69, კ/მგ. მღვინის — 99-01-89, განყოფილება-თა გამგეების — 98-28-42, რედაქციის სამაღვინის — 99-54-66.

რედაქციამ უმოსული მასალა ავტორს არ უბრუნდება.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

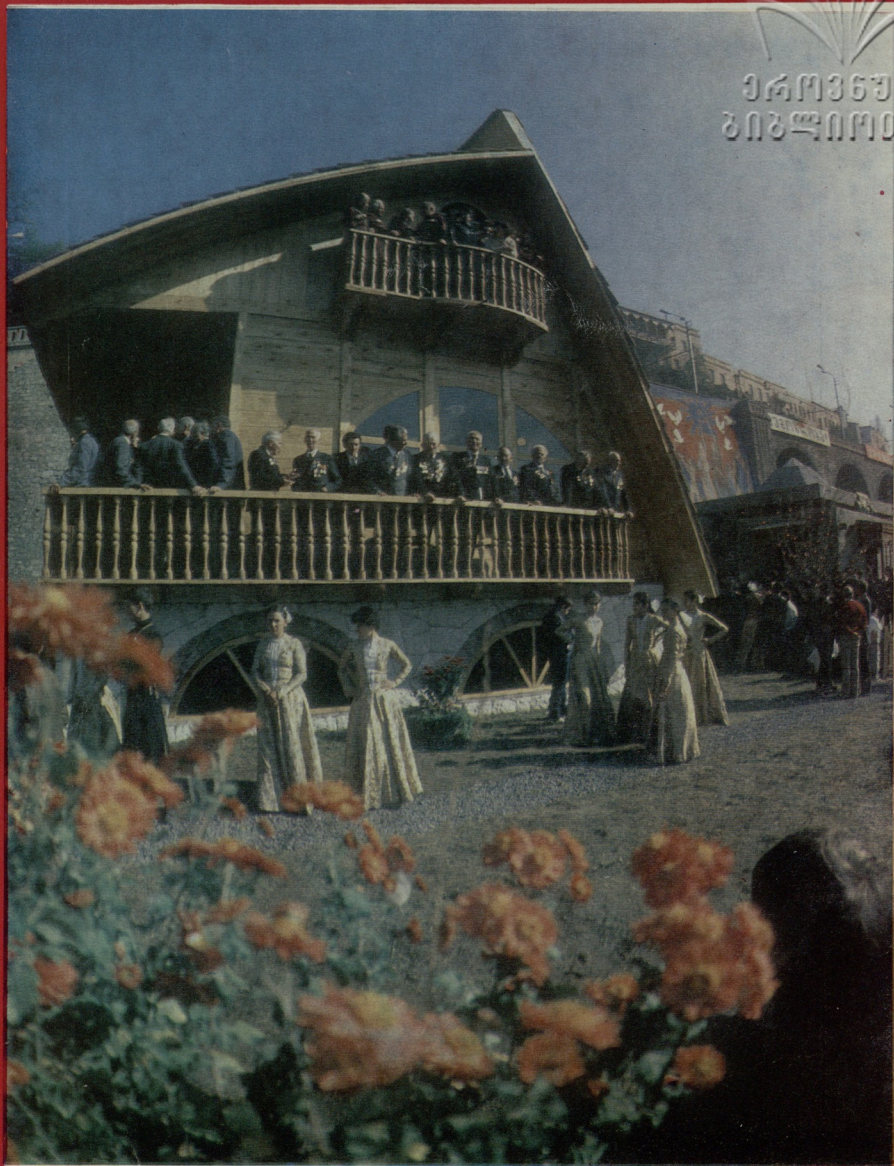

მარადისობა.

ავტორები ნუგზარ ერგულიძე და
ოსთარ იაგორაშვილი

ეროვნული
ენციკლოპედია

062360 76056

საქართველო